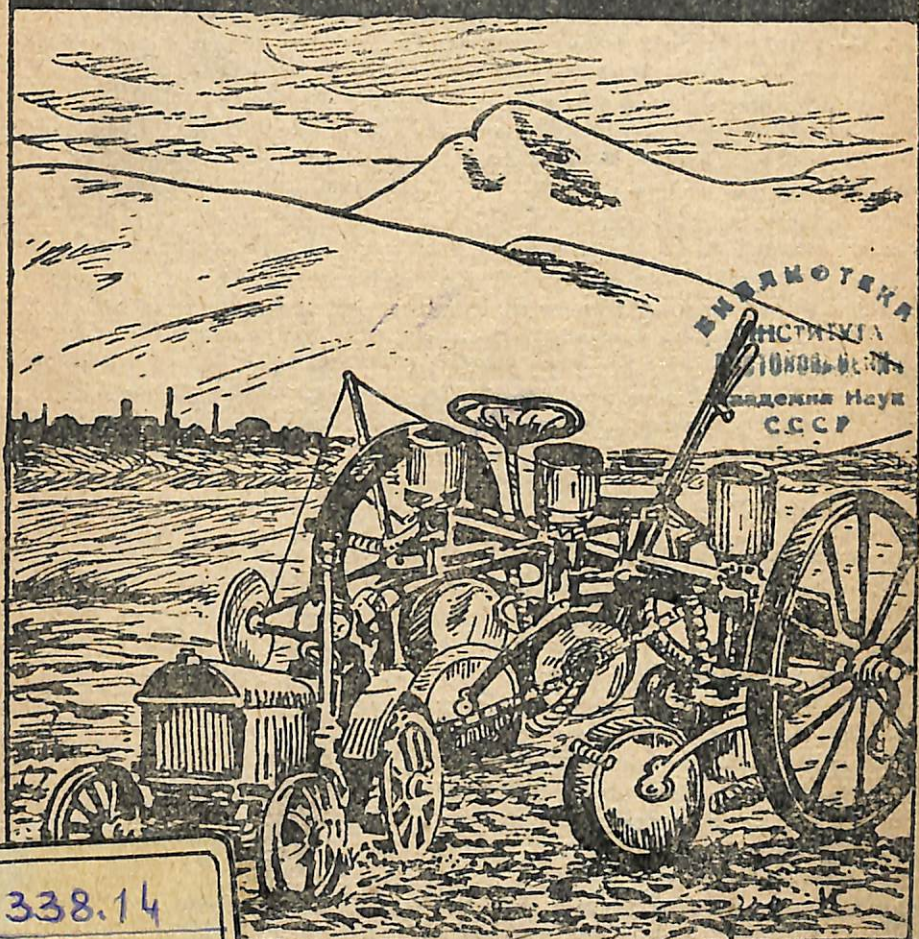

ԱՆՍՏՆԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ԿՈՒԽՈՋԻ
ՅԵՎ ՆՐԱ
ՄԱՍՆԱՃՅՈՒՂԵՐԻ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄԸ

338.14

բ-87

17 FEB 2010

CA 32/1

ԹԵՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

ԼՈՅՍ ԵՆ ՏԵՍԵԼ ՅԵՎ ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ ԵՆ

1. Ս. Անդրեյեվ.—Սոցիալիստական շինարարության նոր եռագր 64 »
2. Կուլերեյկո.—Կուլակը կոլտոզի թշնամի 5 »
3. Դյուդառնտեական կոմունայի կանոնադրություն 2 »
4. Սեպիկ.—Պատասխան ընկեր կոլտոզիկներին 5 »
5. Մ. Պիգոյամ.—Կոլտոզների մասին 6 »
6. Վ. Բվաճով.—Նոր եռագրում 5 »
7. Դյուդառնտեական արտելի կանոնադրություն 2 »
8. Կնոշ աշխատանքը կոլտոզում 8 »
9. Ա. Անդրեյեվ.—Հյուս. Կովկ. գյուղատնտեսության սոցիալիզացիայի խնդիրները 2 »
10. Կալեյն.—Ինչպես կազմակերպել և վարել կաթնատնտեսությունը կոլտոզներում 8 »
11. Ս. Անդր.—Սոցիալիստական շինարարության դոգմում 8 »
12. Հյուս. Կովկ. Յերկը. ծխախոտագործական միություն դիմումը 2 »
13. Հյ(ք) Կենտկոմի աշխատանքը (ընկ. Վորոշիլովի ղեկավարումը) 15 »
14. Ա. Հովհաննիսյան, յերգ մարտական փորձի (բանաստեղծություններ) 20 »
15. Հյուս. Կովկ. յերկրային 6 կուսկոնֆերենցիայի բանաձևերը 8 »
16. Ջարգաչերե կենդանաբուծությունը կոլտոզներում 15 »
17. Յեգիպտացորենի կուլտուրան Հ. Կ. 6 »
18. Միկուլա.—Դեպի նոր կենցաղը կոլտոզներում 5 »
19. Սկավոռիսով.—Պաշտպանեցեք անասուններին վարակումից 5 »
20. Դուգովսկի.—Առաջին ոգնություն հիվանդացած գյուղ. կենդանիներին 6 »
21. Հնգամյակի յերբորդ տարվա շնորհի 16 »
22. Դյուդառնտեական միասնական հարկը և դ. տ. սոց. վերակառուցումը 10 »
23. Յա. Յիկով.—Ինչպես կազմակերպել լոսշոր կոլտոզի տնտեսությունը և նրա վարչությունը 1-ին պրակ 8 »
24. Նույնը, 2-րդ պրակ 4 »
25. Ս. Դ. Բուսառնջյան.—Անասնաբուծական կոլտոզի և նրա մասնաճյուղերի կառավարումը 20 »

ՄԱՍՈՒԼԻ ՏԱԿ ԵՆ ՅԵՎ ՇՈՒՏՈՎ ԼՈՒՅՍ ԿՏԵՍՆԵՆ

1. Հյուսիս. Կովկ. հայ պրոլետգրողներին՝ Աշոտ Լուսինցի բանաստեղծությունները
2. Հյուս. Կովկ. հայկ. պրոլետգրողների ասոցիացիայի անդամների գրվածքները
3. Ինչպես կազմակերպել լոսշոր կոլտոզի տնտեսութ. և նրա վարչությունը—3-րդ պր.
4. 16-րդ կոմկոմագումարի արդյունքները
5. Հյուսիսային Կովկասի հնգամյակը.—արդյունաբերություն
6. Խոզաբուծության կազմակերպումը կոլտոզում
7. Կերի հարցը և սխեմացումը
8. Կենդանաբուծության ավագ բանվորների պարտականությունները
9. Ձիերի ծխախոտագործության համար
10. Ճագարաբուծություն
11. Թռչնաբուծություն
12. Աշխատանքի կազմակերպումը յեվ յեկամաների բաժանումը կոլտոզում, Լավազույն կոլտոզների փորձը Հյուս. Կովկասում
13. Տրանսպորտը և կալիչը. տեխնիկական ձեռնարկ
14. Կոմսոմոլ և կուսակցության խնդիրները

Դիսկի՝ Ростов н-Д., Буденовский пр., 60, Крайнациздат.

338.14
P-87

Գրողապրներ բոլոր յերկրներին, միացե՛ք

ՀՅՈՒՍ. ԿՈՎԿԱՍԻ ՅԵՐԿԻԿՈՆՈՉՄԻՈՒԹՅԱՆ ԱՎԱԿ ԶՈՈՏԵԽՆԻԿ

Ս. Դ. ԲՈՍՏԱՆԵՋՅԱՆ

ԱՆԱՄՆԱԲՈՒԾԱԿԱՆ ԿՈԼԽՈՉԻ ՅԵՎ ՆՐԱ ՄԱՆԱԽՅՈՒՂԵՐԻ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄԸ

БИБЛИОТЕКА
ИНСТИТУТА
ВЪСТОКОВЕДЕНИЯ
Академии Наук
СССР

ԱԶԳԱՅԻՆ ՓՈԳՐԱԾԱՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ
ՀՅՈՒՍԻՍԱՅԻՆ ԿՈՎԿԱՍԻ ՅԵՐԿԻՐԱՅԻՆ
ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ

ԲՈՍՏՈՎ-ԴՈՆ

1930 թ.

Դերմանացի տնտեսագետ Ֆոն-Դել-Դոլցը, դեռ հին, կալվածատերերի տնտեսություններին մասին ասել է՝ «Խոշոր գյուղատնտեսական արտադրությունը կարող է վնաս ունենալ յեքեք դեպքում. առաջին՝ յերբ այդ տնտեսությունն առաջ է

տարվում սխալ կազմված պլանով և կամ յերբ այդ պլանը լավ չէ. յերկրորդ՝ յերբ արտադրության ղեկավարությունը լավ չէ և յերրորդ՝ յերբ թե պլանը և թե ղեկավարությունը միաժամանակ լավ չեն»:

Պետք է ասել, վոր հռչակավոր պրոֆեսսորը բոլորովին ուղիղ է նկատել բարձր արտադրություն ստանալու խնդրում տնտեսության ղեկավարության կազմակերպման բացառիկ նշանակության մասին:

Խոշոր կոլխոզի ղեկավարության գործը մենք համարում ենք ուղիղ կազմակերպված միայն այն դեպքում՝

1. Յերբ ամեն մի աշխատող պարզ ու հաստատ կերպով գիտե իր իրավունքներն ու պարտականությունները, վորոնք նա կատարում է ժամանակին և պլանի պահանջների համաձայն.

2. Յերբ ամեն մի աշխատող պարզ հաշիվ է տալիս իրեն թե ամբողջ կոլխոզի արտադրական գործունեության խնդիրներում և թե մանավանդ աշխատանքների այն ողակում, վորին նա անմիջականորեն մասնակցում է.

3. Յերբ ամեն մի աշխատող գիտե, թե ղեկավարության վոր ողակների միջոցով պետք է գործել բոլոր այն զանազան ու բազմաթիվ խնդիրներում, վորոնք դուրս են գյուղատնտեսական արտադրության սովորական սահմաններից.

4. Յերբ ամեն մի կատարված աշխատանք ժամանակին ստուգվում է և ճշգրիտ հաշվի առնվում թե քանակի և վորակի տեսակետից.

5. Յերբ յուրաքանչյուր արտադրական աշխատանք ունի իրեն վորոշ (և հատուկ) կատարողները, վորոնք կարող են ժամանակին խրախուսվել կամ դատապարտվել, նայած կատարած աշխատանքի քանակին և վորակին.

6. Վերջապես, յերբ խոշոր կոլխոզի ղեկավարությունը, լավագույն կերպով ոգտագործելով արտադրության բոլոր միջոցները, միաժամանակ ապահովում է և ոգտագործում աշխատողների այնպիսի կազմ, վորը համապատասխան լինի վերջիններիս հակուններին և ընդունակություններին, յերբ կոլխոզի ղեկավարությունը, ամեն կերպ կիրառելով հարվածայնությունը

ու սոցմրցումը, լայնորեն ոգտագործում է հենց իրենց՝ աշխատողների ստեղծագործական նախաձեռնությունը, վորը հայտնաբերվում է արտադրական խորհրդակցության, ռացիոնալիզատորական առաջարկների և առանձին գյուտերի միջոցով:

Գրքույկիս ծավալը թույլ չի տալիս ամբողջովին զբաղվելու խոշոր կոլխոզի ղեկավարության կազմակերպման բազմազան խնդիրներով: Այստեղ մենք բավական ենք համարում կանգ առնել գլխավորապես գյուղատնտեսության ամենապատասխանատու ճյուղերից մեկի—անասնաբուծության վրա:

Գտնելով, վոր ամեն մի աշխատանքի հաջող կատարման ամենաառաջին պայմանը հանդիսանում է այն, վոր ինքն, աշխատողը պարզորեն գիտենա իրեն հանձնարարված գործին վերաբերվող իր բոլոր իրավունքներն ու պարտականությունները, մենք առաջին հերթին նշում ենք այն աշխատողների իրավունքներն ու պարտականությունները, վորոնք անասնաբուծության մեջ կատարում են «կրտսեր հրամանատարների» դերը, դրանք են՝ ավագ ձիապահը, ավագ տավարապահը, ավագ փոխարապահը և այլն: Դրանից հետո մեջ ենք բերում անասնապահական բրիգադների աշխատանքային որվա կարգն ու աշխատանքների տեսակները, ապա տալիս ենք աշխատանքի վարձատրության մեր սխեման ու աշխատանքների ստորաբաժանման (տեսակների) ցուցակը մի քանի հավելվածներով:

ԲՐԻԳԱԴՆԵՐԻ ՆՁՆՆԵԿՈՒԹՅՈՒՆԸ ԿՈԼԽՈԶՆԵՐԻ ՂԵԿԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ԳՈՐԾՈՒՄ

Պատկերացնենք մի րուպե, թե ինչ կլինի պատերազմի ժամանակ այն գործը, վորը բաժանված չէ գնդերի, վաշտերի և այլն և հրամանատարն ինքն է կառավարում ամբողջ գործը՝ առանց կրտսեր հրամանատարների — զնդապետների, վաշտապետների և այլն: Ինքն ըստ ինքյան հասկանալի չէ, վոր այդպիսի դեպքում հրամանատարը չի կարողանա ապահանջված ժամին անհրաժեշտ հրամաններ արձակել ամեն մի առանձին զինվորին կամ զինվորների անկազմակերպ խմբերին և վեր-

ջիններս եւ չեն գիտենա, թե ո՞վ ինչ պիտի անի: Կտաացվի խառնաշփոթութուն, խուճապ և թշնամին, թեկուզ և շատ փոքրաթիվ, կարող ե ջախջախել մեծաթիվ և անկազմակերպ զորքին:

Նույն դրութիւնը կարող ե ստեղծվել նաև կոլխոզներում, յեթե այստեղ վորոշ աշխատանքներ կատարելու համար աշխատողների հատուկ բրիգադներ չկազմակերպվեն՝ իրենց բրիգադներով և խմբավարներով միասին:

Կոլխոզների փորձը ցույց ե տվել, վոր գործը միշտ կադում ե և տնտեսութիւնը դեպի անկումն ե գնում, յեթե կոլխոզի արտադրական աշխատանքները բրիգադային սկզբունքով չեն կազմակերպված, յեթե այդ բրիգադները վորոշ ժամանակի համար վորոշ գործ չեն ստանում տնտեսութիւնն այս կամ այն ճյուղի վարիչից և կատարած գործի համար հաշիվ չեն տալիս նրան. յեթե բրիգադներ կան, բայց նրանց կազմը լավ չե, այսինքն փոփոխական ե և կամ չի յենթարկվում բրիգադի աշխատանքների կարգին և այլն, այդ դեպքում գործը միշտ կադում ե և տնտեսութիւնը դեպի անկումն ե գնում:

Բանող բրիգադներ լինում են և դաշտաբուծութիւնն և այգեգործութիւնն և բանջարաբուծութիւնն և անասնաբուծութիւնն և գյուղատնտեսական այլ ճյուղերում: Անասնաբուծութիւնն և դաշտաբուծութիւնն բնագավառում աշխատող բրիգադների տարբերութիւնն այն ե, վոր անասնաբուծական բրիգադները մըշտական են, այսինքն նրանց կազմը միշտ նույնն ե և նրանք աշխատում են ամբողջ տարին, այսինչ դաշտաբուծութիւնն և այլ ճյուղերի բրիգադները լինում են ժամանակավոր, նրանց կազմն ել կախված ե կատարվող աշխատանքների սեզոնային բնույթից և ձմեռը նրանք չեն աշխատում:

Բրիգադների մեծութիւնը տարբեր ե լինում և կախված ե նրանից, թե ինչ աշխատանք ե կատարվում, ինչ գործիքներով և ինչ հողամասում, այսինքն ցրված են աշխատում՝ թե համախմբված և այլն:

Ընդհանրապես, դաշտաբուծական, բանջարաբուծական և գյուղատնտեսական մի քանի այլ ճյուղերի բրիգադները սովորաբար բավական մեծ են լինում—մինչև 100 մարդ և ավելի:

Վերոնք աշխատանքի բաժանումն ու հսկողութիւնը հեշտացնելու համար դարձյալ բաժանվում են խմբերի, իսկ անասնաբուծական բրիգադները սովորաբար լինում են վոշ մեծ և կարող են խմբերի բաժանված չլինել:

Անասնաբուծական բոլոր բրիգադներին դեկավարում ե անասնաբուծութիւնն վարիչը, վորը կոլխոզի վարչութիւնն առաջ պատասխանատու յե անասնաբուծութիւնն դրութիւնն համար: Իսկ ամեն մի անասնաբուծական բրիգադի իր աշխատանքի, այսինքն իր բրիգադի աշխատանքի համար պատասխանատու յե նախ և առաջ անասնաբուծութիւնն վարիչին, վորի, հրամաններն ել կատարում ե և կամ վերջինիս ոգնականին: Այսինքն զոտեխնիկին, յեթե, իհարկե, այդպիսին կոլխոզում կա:

Ամեն մի բրիգադ պետք ե ունենա իրեն հանձնված աշխատանքներ կատարելու համար անհրաժեշտ ինվենտարը (թե կենդանի և թե անշունչ), կերն ու այլ կարևոր առարկաները:

Յուրաքանչյուր աշխատող բրիգադի համար կոլխոզի գյուղատնտեսը, իսկ այդպիսին բացակայելու դեպքում գյուղատնտեսութիւնն այն ճյուղի վարիչը, վորին յենթարկվում ե տվյալ բրիգադը,—նախորդը մշակում ե աշխատանքի որվա կարգն՝ ամեն մի սեզոնի համար առանձին, տյսինքն գարնանացանի, քաղհանի, հնձի, կախի, տավարն ամռանն արածացնելու և կամ ձմռանը տանը պահելու համար և այլն:

Բրիգադի աշխատանքի որվա այդ կարգը քննութիւնն ե դրվում նախ՝ հենց նույն բրիգադի արտադրական խորհրդակցութիւնն և կամ ամբողջ կոլխոզի առաջ (յեթե վերջինն մեծ չե) և ապա հաստատվում ե կոլխոզի վարչութիւնն կողմից: Հաստատվելուց հետո, այդ կարգը պարտադիր ե դառնում բոլորի համար և պետք ե կատարվի ամենայն ճշտութիւն: Նրան չկատարողներն ու խախտողները պետք ե յենթարկվեն հասարակական կամ վարչական ներգործման՝ իրենց արարքի բնույթի համեմատ:

Անասնաբուծական բրիգադ մեմ անվանում են աշխատողներին այնպիսի մի խմբակ, վորը հասկապես կազմված ե այս կամ այն անասնաբուծական, գոմում, խոզանոցում յեկ այլ սեղերում գտնվող համայնացված անասուններին խնամելու, կե-

բախրելու յեվ առհասարակ, նրանց սպասարկելու համար: Ինքն ըստ ինքյան հասկանալի յե, վոր յերբ համայնացված ա- նաստուճները, որինակի համար, լծկան անաստուճները կամ ձի- յերը, գտնվում են վորեւ փոքր շենքում (8—10 գլուխ) և նը- րանց խնամելու համար մի մարդ ել բաժական ե, — այդ մի մարդուն բրիգադ անվանելը վոչ մի միտք չունի: Այդպես լի- նում ե առհասարակ կոլխոգի կազմակերպման սկզբնական շըր- ջանում, յերբ դեռևս չեն կառուցվել խոշոր համայնացված շեն- քեր 100 և ավելի անաստուճներին մի տեղ պահելու համար, յերբ կոլխոգը դեռևս ոգտագործում ե իր աղամներին պատ- կանող և ժամանակավորապես հարմարեցված փոքր շենքերը: Այդպիսի դեպքերում միմիանց մոտ դասավորված և միևնույն նպատակին ծառայող մի քանի շենքերը (որինակ, ախոռներն առանձին, խոզանոցներն առանձին և այլն) դարձնել մի խումբ և այդ ցրված բոլոր շենքերին սպասարկող բանվորներից կազ- մել մի բրիգադ, նշանակելով նրանցից մեկին ավագ, կամ բրիգադիր:

Իսկ հին կոլխոզներում, ուր կան արդեն նոր, խոշոր, հա- մայնացված ախոռներ, անպայման ամեն մի այդպիսի շենքի համար անհրաժեշտ ե կազմակերպել առանձին բրիգադ: Դա շատ նպատակահարմար ե այն տեսակետից, վոր բրիգադի բանվորները, միշտ միևնույն շենքում և միասին աշխատելով, հսկում են միմիանց և տեղյակ են՝ թե ինչ ե կատարվում շեն- քում և այդ պատճառով ել ավելի ճիշտ ե պահանջել նրանցից, վոր հանձնարարված աշխատանքները ճշտությամբ կատարեն, վորովհետև նրանք չեն կարող թերի և կամ անփութորեն կա- տարած աշխատանքի մեղքը գցել ուրիշի վրա:

Ճիշտ ե, նույնիսկ նոր, խոշոր համայնացված գոմերումն ու ախոռներումն ել սպասարկող կազմը շատ մեծ չի լինում, — միջին թվով 10-20 հոգի, բայց այդ հանգամանքը թող չշփո- թեցնի: Աշխատանքին լավ հսկելու, ծուլելին շուտ հայտնա- բերելու, անաստուճներին կանոնավոր խնամելու, զոտեխնիկա- կան պահանջները ժամանակին կիրառելու, ուրեմն և տնտե- սության արտադրողականությունը բարձրացնելու նպատակով ամեն մի շենքի համար պետք ե ունենալ առանձին պատաս- խանատու մի մարդ, այսինքն ավագ բանվոր, կամ բրիգադիր:

Յեթե մի քանի խոշոր ախոռների վրա նշանակել մի բրիգա- դիր, այդ դեպքում նա կդառնա վոչ այլ ինչ, յեթե վոչ մի ավելորդ հրամայող, վորը վոչ կկարողանա աշխատանքներին անձամբ ֆիզիկապես մասնակցել և վոչ ել փոխարինել կոլխո- գի անասնաբուծության վարիչին: Միևնույն ե, հանգամանք- ները կստիպեն, վոր ամեն մի առանձին շենքում, ուր աշխա- տում են մի քանի հոգի, թեկուզ անպաշտոն կերպով, նրան- ցից մեկին պատասխանատու դարձնել գոչքի ապահովության և աշխատանքների նորմալ ընթացքի համար:

Իսկ մենք այնպես ենք պատկերացնում, վոր բրիգադիր- ները, կամ ավելի ճիշտը՝ անասնաբուծության ավագ բանվորը լով հրամայող չե: Լինելով իրեն հանձնված շենքերում կա- տարվող աշխատանքների ղեկավարը և ունենալով իրեն յեն- թարկվող աշխատակիցներ, նա ինքն ել անմիջապես մասնակ- ցում ե ֆիզիկական աշխատանքներին: Ուրեմն բրիգադիրն ա- վագ բանվոր ե, այսինքն ամենից ավելի փորձվածը, ամենից ավելի աշխատասերն ու բոլորի համար որինակելին:

ԽՈՂՈՐ ԱՆԱՍՆԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ԿՈԼԽՈՋԻ ՂԵԿԸ- ՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

Ինքն ըստ ինքյան հասկանալի յե, վոր կոլխոգի ղեկավա- րության կազմակերպության ձևերը կախված են նրանից, թե գյուղատնտեսության վո՞ր ճյուղն ինչ աստիճանի յե զարգա- ցած կոլխոգում, կամ վորքան ե ցրված կոլխոզն և այլն: Այս- տեղ մենք տալիս ենք կոլխոգի ղեկավարության ընդհանուր սխեման, վորն անկասկած վորոշ փոփոխությունների պետք ե յենթարկվի տեղական պայմանների համեմատ:

ԾԱՆՈԹՈՒԹՅՈՒՆ.— Դաշտային բրիգադները ձևափոխվում են տարվա սեզոնային աշխատանքների համաձայն: Այստեղ ցու- ցադրված բրիգադները կազմված են զարնանացանի աշխատանք- ների համեմատ: Իսկ մյուս սեզոններին, որինակ, կալի ժամանակ, վարող, ցանող և այլ խմբակների փոխարեն կազմվում են խուրձ կրող, կալսող, դարման ղիգող, հատիկներ տանող և այլ խմբակներ:

Գ Լ Ո Ի Խ II

ԱՆԱՄՆԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ԿՈԼԽՈՋԻ ՂԵԿԱՎԱՐ—ԱԶԽԱՏՈՂ- ՆԵՐԻ (ԲՐԻԳԱԳԻՐՆԵՐԻ) ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐՆ ՈՒ ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Մի կողմ թողնելով կոլխոզի տնտեսության ամբողջ ղեկավարության խնդիրները քննությունը, ցույց տանք, թե հիմնականում ի՞նչ պարտականություններ են դրվում կոլխոզի ղեկավար աշխատողներից ամեն մեկի վրա և թե վո՞րոնք են նրանց իրավունքները:

Անասնաբուծության բնագավառում աշխատողների այստեղ թվածս պարտականություններն, իհարկե, որինակի համար են մեջ բերված. նրանք կարող են ամեն մի կոլխոզում քննության յենթարկվել, փոփոխվել ու լրացվել արտադրական խորհրդակցությունների կողմից և ապա հաստատվելով վարչությունից՝ իրագործվել:

Պետք է շեշտել այն, Վոր ինչպես ղեկավար աշխատողների, նմանապես և մյուս բոլոր կրտսեր բանվորների համար վերոհիշյալ ձևով հաստատված հրահանգներն ու աշխատանքների որվա կարգը չպետք է մնան աչքից հեռու, միայն կոլխոզի գրասենյակում. նրանք պետք է լինեն և գրասենյակում և դոմում և ախոռում և այլ շենքերում, պատերից կախված, ապակու տակ, վորպեսզի ամեն մի անգամ միշտ կարողանա տեսնել ու կարդալ, թե ի՞նչն է ավելի անհրաժեշտն ու ոգտակարը անասնաբուծության մեջ և բրիգադներում աշխատողներին համար:

1. ԱՆԱՄՆԱԲՈՒԺՈՒԹՅԱՆ ՎԱՐԻՉԻ ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Համայնացված անասնաբուծություն ունեցող յուրաքանչյուր կոլխոզ իր կողմից պետք է ընտրի այնպիսի մի անձնավորություն, վորն ընդունակ լինի կառավարելու անասնաբու-

ծության վերաբերյալ բոլոր գործերը: Անասնաբուծության վարիչ կարող է լինել վարչության անդամը—և վո՞չ անդամը:

ԾԱՆՈԹՈՒԹՅՈՒՆ.—Յեթե կոլխոզի վարչության մեջ ընտրվում է մասնագետ զոտեխնիկ, այդ դեպքում ավելի լավ է հենց նրան էլ անասնաբուծության վարիչ նշանակել:

2. Անասնաբուծության վարիչը նշանակվում է կոլխոզի վարչության կողմից:

3. Անասնաբուծության վարիչը լիովին պատասխանատու է կոլխոզի համայնացված անասնաբուծության ընդհանուր դրություն, նրա կանոնավոր շահագործման և անասուններին կերով ապահովելու համար, վորի նպատակով նա պիտի աշխատի կոլխոզի արտադրական ծրագրի մեջ մտցնել կերային կուլտուրաների ցանքսի տարածության ընդլայնումը:

Պարտադիր անասնաբուժական միջնամուր կիրառելու խնդրում, անասնաբուծության վարիչը կոլխոզի վարչության հետ միասին ինքն ևս անձնապես պատասխանատու է համապատասխան պետորգանների առաջ:

Նա առանձնապես պատասխանատու է նաև իր ժամանակին անասուններին կերով ապահովելու խնդրում:

4. Անասնաբուծության վարիչի վրա դրվում են հետևյալ պարտականությունները.

ա) Ճիշտ հաշվառման յենթարկել համայնացված բոլոր անասուններին, բաժանելով նրանց ըստ տեսակների, խմբերի (ըստ վորակի և տարիքի):

ԾԱՆՈԹՈՒԹՅՈՒՆ.—Համայնացված անասունների ճիշտ հաշվառումը կտարելու և ըստ նախրի մեծության ու տնտեսության բնույթի անհրաժեշտ տեղեկություններ սխտեմատիկորեն հավաքելու համար կամ հատուկ աշխատակիցներ են նշանակվում գրասենյակի տեխնիկական պերսոնալի կողմից, կամ թե անհրաժեշտ տեղեկություններ ներկայացնելու պարտականությունը դրվում է ավագ տավարապահի և այն անձանց վրա, վորոնցից յուրաքանչյուրի պարտականությունները անասնաբուծության մեջ նախապես ճիշտ վորոշվում են:

բ) Լավ կազմակերպել և ուղիղ հիմքերի վրա դնել կոլխոզի անասնաբուծությունը, այսինքն տավարն ոգտագործել տնտեսավարական և ռացիոնալ ձևերով:

դ) Անասնաբուծութեան համար կոլխոզի անդամներէից աշխատակիցներ ջոկել. անասնաբուծութեան զանազան ճյուղերի համար այդ ջոկվածներէից հատուկ բրիգադներ կազմել և վերջիններս ղեկավարել բրիգադներէ միջոցով:

դ) Անասնաբուծութեամբ զբաղվող աշխատակիցներին հրահանգներ տալ:

յե) Համապատասխան կազմակերպութիւններէ համաձայնութեամբ, կոլխոզում աշխատողներէ համար կարճատե կուրսեր բանալ՝ նրանց վորակը բարձրացնելու նպատակով:

զ) Մասնակցել կոլխոզի կոնտրակտացիայի պայմանագրերէ մշակմանը և կատարել անասնաբուծական արտադրանքի թե քանակի և թե վորակի վերաբերյալ բոլոր կետերը:

ե) Մշտական և ժամանակավոր աշխատանքներէ համար կոլխոզին անհրաժեշտ անասնաբուծ մասնագետներ հրավիրել:

ը) Կիրառել զոոտեխնիկական և անասնաբուծական միջոցներ:

թ) Յետե կոլխոզը մշտական աշխատող զոոտեխնիկ և անասնաբուծ չունի, այն դեպքում ժամանակավորապես խորհրդատու մասնագետներ հրավիրել, այս կամ այն ձեռնարկովներն անցկացնելու նպատակով:

Հետեւել, վորպեսզի կոլխոզի գրասենյակը ժամանակին ստանա անասնաբուծութեան հատկացված նպատակային վարկերը: Գործադրել այդ վարկերը վարչութեան վորոշման համաձայն, բաշխելով նրանց անասնաբուծութեան համապատասխան ճյուղերի միջև: Հաշվի առնել ծախսված վարկերի արտադրական արդիւնքը:

ի) Անասունները բազմացնելու, կերակրելու, պահպանելու և խնամելու ասպարիզում ամենաշատ արդիւնքներ ստանալու նպատակով՝ փորձնական—հետազոտական աշխատանքներ կազմակերպել:

լ) Հարց հարուցել կոլխոզի վարչութեան առաջ անասնաբուծութեան ինտենսիֆիկացիայի մասին և նրա համաձայնութեամբ գործնականում կիրառել այնպիսի ձեռնարկումներ, վորոք ուղղված լինեն անասնաբուծութեան իրական վերակա-

ռուցմանը և նրա ապրանքայնութեան և շահավետութեան բարձրացմանը:

5. Անասնաբուծութեան վարիչը պարտավոր է պարբերաբար զեկուցումներ տալու կոլխոզի վարչութեանը՝ թե անասնաբուծութեան ընդհանուր կացութեան և թե իր գործնեութեան մասին: Զեկուցումներին անպայման ներկա պիտի լինեն կոլխոզում աշխատող զոոտեխնիկը, անասնաբուծը և բրիգադիրը:

6. Անասնաբուծութեան վարիչը պարտավոր է ստուգելու իր մանաձուղի բոլոր աշխատակիցներէ գործնեութիւնը և պահանջելու, վոր նրանք իրենց աշխատանքները՝ թե քանակի և թե վորակի տեսակետից, բարեխղճորեն կատարեն: Հակառակ դեպքում նա միջոցներ է ձեռք առնում՝ զանցառումներին տուգանելու համար:

2. ԶՈՈՏԵԽՆԻԿԻ ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

1. Վարչական գծով զոոտեխնիկը անասնաբուծութեան վարիչի ոգնականն է հանդիսանում և նրա հետ միասին պատասխանատու յե անասնաբուծութեան ընդհանուր դրութեան համար, իսկ ագրո-տեխնիկական գծով նա գյուղատնտես—կազմակերպչի ոգնականն է և անմիջապես ղեկավարում է մասնագետների, տեխնիկների և անասնաբուծական ճյուղի վրա աշխատողների գործնեութիւնը, ստուգելու համար, թե նրանց աշխատանքները տեխնիկապես ինչքան ուղիղ են:

2. Զոոտեխնիկն աջակցում է գյուղատնտես—կազմակերպչին՝ անասնաբուծութեան և մանավանդ կերի հայթայթման վերաբերյալ կոլխոզի կազմակերպչական—արտադրական ծրագիր կազմելու գործում: Գյուղատնտես—կազմակերպիչ չլինելու դեպքում կոլխոզի արտադրական ծրագիրը զոոտեխնիկն ինքն է կազմում:

3. Հսկում է, վոր անասնաբուծական ճյուղի բոլոր աշխատանքները ժամանակին և բարեխղճորեն կատարվեն. մասնավորապես նրա պարտականութիւնն է վերահսկողութեան յենթարկել անասնաբուծութեան մեջ աշխատողների գործունեութե-

թիւներ, հետեւել անասուններին ժամանակին կերակրելուն և ջրելուն, հսկել անասունների մաքրութեան և նրանց առողջապահական պայմանների վրա և այլն: Անասուններին կերակրելու և խնամելու համար նորմաներ ե սահմանում: Նա մանրամասն կանոններ ե մշակում անասունների բոլոր տեսակներն ու խմբերը իրենց արդյունավետութեան համեմատ պահելու տեխնիկայի վերաբերյալ:

4. Աշխատանքները տեխնիկապես ուղիղ կատարելու վերաբերյալ զոոտեխնիկի տված հրահանգները կիրառվում են զանազան ճյուղերի վարիչների կամ ավագների միջոցով և պարտադիր կերպով կիրառելու տեսակետից՝ այդ հրահանգները համազոր են անասնաբուժութեան վարիչի հրահանգներին:

5. Ղեկավարում ե անասուններին ցուցադրական նպատակով մեծացնելու, գիրացնելու, ինչպես նաև մրցումների, ցուցահանդեսների և անասնաբուժական դասընթացների ասպարիզում կատարվող աշխատանքները:

6. Մասնակցում ե կառուցումների և անասունների համար շենքերի կահավորման ծրագրեր մշակելու գործին:

7. Կատարում ե զոոտեխնիկական կամպանիայի նախապատրաստական բոլոր աշխատանքները, ինչպես նաև ղեկավարում ե այդ կամպանիայի ընթացքը, որինսակ, անասուններին դուգավորելը, բոնիտրովկան, վոչխարներին խուզելը և լողացնելը, արտադրողներ ջուկելը, գիրացնելու համար անասուն ընտրելը, գիրացնելու ժամանակամիջոց վորոշելը, անպետք յեզներին և ձիերին բրակ անելն և այլն:

8. Ղեկավարում ե կոլխոզի անդամների զոոտեխնիկական անգրագիտութիւնը վերացնելու գործը, կազմակերպում ե զոոտեխնիկական դասընթացներ, խմբակներ, եքսկուրսիաներ, ցուցահանդեսներ և այլն: Կուլտուրական—զոոտեխնիկական աշխատանքների մեջ նա ներգրավում ե կոլխոզում գտնվող բոլոր մասնագետներին և ակտիվին:

9. Յեթե կոլխոզում կան ազնվացեղ անասուններ, ապա զոոտեխնիկը նրանց համար հատուկ ցեղային զիրք պահելու գործն ե կազմակերպում:

10. Գյուղատնտես—կազմակերպչի հետ միասին զոոտեխ-

նիկն ես պատասխանատու յե իրենց կատարած աշխատանքների և նրանից առաջացող բոլոր հետևանքների համար:

3. ԱՎԱԳ ՏԱՎԱՐԱՊԱՆԻ ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

1. Ավագ տավարապահը նշանակվում ե յուրաքանչյուր գոմի համար առանձին: Նա գտնվում ե անասնաբուժութեան վարիչի անմիջական կարգադրութեան տակ և վերջինիս միջոցով պատասխանատու յե կոլխոզի վարչութեան առաջ՝ իրեն հանձնարարված աշխատանքների համար:

Ավագ տավարապահի պարտականութիւններն են.—

2) Հաշվի առնել այն բոլոր կենդանի և անշունչ գույքը, վոր հաշվված ե գոմի ու հորթանոցի վրա և պատասխանատու վինել այդ գույքի ամբողջութեան պահպանութեան համար:

Նախ քան իր պաշտոնին անցնելը, ավագ տավարապահը պարտավոր ե ցուցակով ընդունելու գոմում և հորթանոցում գտնվող բոլոր գույքերը: Յեթե անասունները համարով են, կամ թե հատուկ խարանով խարված, ապա այդպիսիներին նա ցուցակով պիտի ստուգի:

3. Հետեւել, վորպեսզի անասուններին խնամելու և կերակրելու, ինչպես նաև շենքը մաքրելու և կարգ ու սարքի գցելու աշխատանքները կետ առ կետ և ժամանակին կատարվեն:

4. Նշանակել իրեն յենթարկվող կրտսեր տավարապահների շտառ: Տավար կերակրելու և մաքրելու, գոմն ու հորթանոցը մաքուր պահելու աշխատանքներն ավագ տավարապահը բաժանում ե կրտսեր տավարապահների միջև և նրանցից յուրաքանչյուրին մանրամասնորեն ցույց ե տալիս իրեն պարտականութիւններն և հանձնարարված աշխատանքների կատարման ժամանակը:

5. Այն խնդիրը՝ մասնակցելու յե արդյոք ավագ տավարապահը ֆիզիքական աշխատանքներին թե վոչ, վորոշում են անասնաբուժութեան վարիչն ու վարչութիւնը՝ հաշվի առնելով նրա սպասարկած տավարի թիվը: Հարկ յեղած դեպքում,

ավագ տավարապահին մասամբ ֆիզիկական աշխատանքներից ազատելը թույլատրելի չէ:

6. Դուրս գրել կովերի և հորթերի համար անհրաժեշտ քանակությամբ կոշտ և ուժեղ կեր և ծախսել ըստ հարկի՝ համաձայն գոտեխնիկի ցույց տված ամենօրյա բաժնի: Հաշվի առնել ստացված և ծախսված կերի քանակը և այդ մասին հայտնել կոլխոզի գրասենյակին:

7. Հետևել, վոր կրտսեր տավարապահներն իրենց պատահանությունները ժամանակին և լրիվ կատարեն, մանավանդ ուժեղ կեր բաժանելու ժամանակ, թույլ չտալով խախտել առանձին խմբերի կերաբաժինների վերաբերյալ հրահանգները:

8. Ղեկավարել կովերի արհեստական բեղմնավորման գործը, հայտնել գրասենյակին բեղմնավորման ժամանակի մասին, ցույց տալով միաժամանակ այն արտադրողին, վորի հետ կովը զուգավորվել է:

9. Հետևել անասունների առողջությանը և յեթե հիվանդության նշաններ են յերևում (անասունի թույլ և ընկճված վիճակը, ախորժակ չունենալն և այլն), ավագ տավարապահը պարտավոր է այդ մասին անմիջապես հաղորդելու անասնաբուժական պերսոնալին և հարկ յեղած դեպքում ցույց տալու նախնական ոգնություն:

10. Հետևել, վորպեսզի հղի կովերը ծնելուց մի ամիս առաջ մյուսներից առանձնացված լինեն և հղիության վերջին օրերում մշտական հսկողության տակ գտնվեն:

11. Նախ քան կովերին գարնանը արոտավայրեր բաց թողնելը, ավագ տավարապահը պիտի հսկի, վոր կովերի կրճղակները կարգին լինեն և յեթե վերջիններս շատ են աճել, այդ դեպքում կտրել:

12. Հսկել շենքերի ողի բարեխառնության և մաքրության վրա: Հատկապես հետևել, վոր հորթանոցի ողը վենալյացիայի միջոցով միշտ մաքուր պահվի: Պաշտպանել անասուններին միջանցիկ քամիներից:

13. Հետևել կովերի ժամանակին կթվելուն. վերոհիշյալ կանոնը չպահպանելու դեպքում, զեկուցել այդ մասին գոտեխնիկին:

14. Մտանկցել կաթնատու կովերից անպետքներին ջուր հանձնաժողովի աշխատանքներին:

15. Զոտեխնիկի հանձնարարությամբ հսկել անասունների փորձնական խմբերի վրա և գրի առնել փորձերի բոլոր արդյունքները:

4. ԱՎԱԳ ԶԻԱՊԱՀԻ ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

1. Ավագ ձիապահը նշանակվում է յուրաքանչյուր ախոռի համար առանձին և գտնվում է անասնաբուժության վարչի կարգադրության ներքո: Իր տրամադրության տակ ունի իրեն պատասխանատու կրտսեր ձիապահներ, վորոնց նա ձիյերին կերակրելու և խնամելու վերաբերյալ հրահանգներ է տալիս:

2. Հենվելով գոտեխնիկի հրահանգների վրա՝ ծրագրում է ախոռում կատարվող աշխատանքների ներքին կարգը, ինչպես որինակ, կեր տալու և ջրելու ժամանակը, կերաբաժնի բաղադրությունը, աղբ մաքրելը, ձին մաքրելն և այլն:

3. Տնտեսական մասի վարչից (գավխոզ), պահեստապետից և ֆուրաժիրից ստանում է կոշտ և խտացված կեր:

4. Հաշվի յե առնում ստացված և ծախսված կերերը:

5. Յուրաքանչյուր անգամ պահանջվող քանակությամբ կեր է բաց թողնում և ձիյերի առանձին տեսակների վրա ամենօրյա ծախսվող կերի համար ցուցակ է կազմում:

6. Հետևում է ախոռի աշխատանքների ժամանակին կատարվելուն, այսինքն թե ախոռում գտնվող և թե աշխատանքից վերադարձող (քրտնած) ձիյերին ժամանակին ջրելուն և կերակրելուն, հսկելով, վոր նրանց ջուր և ուժեղ կեր արվեն վոչ շուտ, քան աշխատանքից վերադառնալուց 2 ժամ հետո:

7. Հետևում է ձիյերի առողջությանը և նախնական ոգնության համար պարտավոր է ժամանակին միջոցներ ձեռք առնելու, իսկ հիվանդ ձիյեր հայտնաբերելու դեպքում, հայտնում է անասնաբուժական պերսոնալին:

8. Հետևում է ձիապահից և այլ պատճառներից առաջա-

ցած վերքերի բուժմանը (ուսերի վզի և բաշի վրա) և հետագայում այդ վերքերի առաջն առնելու համար ձիասարքը կարգի յե գցում և հարմարեցնում ձիուն:

9. Հսկում ե, վոր ձիերը ժամանակին պայտվեն (նալվեն):

10. Ավագ ձիապահն ինքը պետք ե ընտրի ձիասարքերն և հարմարեցնի ձիերին, նրանց վրա համարներ նշանակի և ախոռում կախի հատուկ ցուցակ, վորի մեջ ձիերի անունների կողքին գրված պետք ե լինեն նրանց հարմարեցված անուրի (խոմուտ), լծափուկի և լծասարքի համարները:

11. Ավագ ձիապահը պատասխանատու յե ձիասարքերի ամբողջության և պահպանության համար: Ժամանակին հետևում ե վերանորոգումներին և պակասություններ լրացնելուն:

12. Հաշվի յե առնում ձիերի աշխատանքի որերը:

13. Կոլխոգի դրասենյակին տեղեկացնում ե ծախսված կերերի քանակի և ձիերի աշխատանքի որերի թվի մասին:

14. Հետևում ե, վոր խոնավախտ (մոկրեց) առաջ չգա. այդ նպատակով յերբեմն ստուգելու յե, թե ի՞նչ աստիճան մաքուր ե սմբակը և վոտքը, ուշք դարձնելով կապատեղի և խաշի վրա:

15. Յեթե ձին ցույց ե տալիս այնպիսի հիվանդության նշաններ (քթից ծորելը), վոր կարող ե վարակիչ դառնալ, այդ դեպքում անմիջապես հայտնում ե անասնաբուժական պերսոնալին:

16. Ավագ ձիապահը պատասխանատու յե ախոռի վրա գրված գույքի ամբողջության և պահպանության համար և առանց նրա գիտությանն ու թույլատվությանը, այդ գույքը վոչ մի տեղ չպիտի տարվի:

17. Կարճ ժամանակվա աշխատանքի համար (2—3 որ) ավագ ձիապահը ձիերին ապահովում ե բավարար քանակությամբ կերով՝ մինչև նրանց աշխատանքից վերադառնալը. նրանց կերակրելն ու խնամելը հանձնարարում ե այն անձերին, վորոնք աշխատում են այդ ձիերի հետ:

Ավագ ձիապահը աշխատանքից վերադարձած ձիերին զննում ե ընդունում ե՝ նրանց հետ աշխատող մարդկանցից:

Յեթե պարզվեց, վոր ձիերին վոչ հոգատար վերաբերմունք ե ցույց տրվել (ժամանակին չկերակրելը, չջրելը, շատ ծեծելը և այլ աննորմալություններ), այդ դեպքում հանցավորին պատասխանատվության յենթարկելու համար ավագ ձիապահը այդ մասին հայտնում ե անասնաբուժության վարիչին և այն պատասխանատու անձերին, վորոնց կարգադրության ներքո յեն գտնվում ձիերի հետ աշխատողները:

18. Յեթե լծկան ձիերը աշխատանքի յեն ուղարկվում յերկար ժամանակով (դաշտային բրիգադներ և այլ աշխատանքներ), այդ դեպքում ավագ ձիապահը յուրաքանչյուր բրիգադի համար նշանակում ե պատասխանատու և շարքային ձիապահներ, վորոնք կերակրելու և խնամելու յեն ձիերին՝ բրիգադներում աշխատելու ամբողջ ժամանակամիջոցում:

19. Դաշտային բրիգադների համար նշանակված պատասխանատու և շարքային ձիապահները դաշտային աշխատանքներում գտնվելու ժամանակ յենթարկվում են բրիգադիրներին և իրենց բոլոր աշխատանքների համար պատասխանատու յեն վերջիններիս առաջ:

20. Ձիերի դաշտային բրիգադներում գտնվելու ժամանակ, ավագ ձիապահի պարտականությունն ե հսկել ախոռում մնացած հիվանդ և անգործ ձիերի վրա. միաժամանակ նա պարտավոր ե ստուգելու դաշտում աշխատող ձիերին և հրահանգները տալու բրիգադների ձիապահներին:

21. Դաշտային բրիգադներում աշխատող ձիերի կերակրման և խնամքի վերաբերյալ նկատվող աննորմալությունների մասին ավագ ձիապահը հայտնում ե դաշտային համապատասխան բրիգադներին և անասնաբուժության վարիչին՝ նման աննորմալությունները վերացնելու նպատակով:

5. ԱՎԱԳ ՅԵԶԱՊԱՀԻ ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

1. Ավագ յեզապահը նշանակվում ե յուրաքանչյուր յեզանոցի համար առանձին. գտնվում ե անասնաբուժության վարիչի անմիջական կարգադրության տակ և վերջինիս միջո-

ցով պատասխանատու յե կոլխոզի վարչության առաջ՝ իրեն հանձնարարած աշխատանքների համար:

2. Ավագ յեղապահը պատասխանատու յե անասունների և ախոռի վրա հաշվված գույքի ամբողջության և պահպանման համար: Ավագ յեղապահն իր տրամադրության տակ ունի կրքուսեր յեղապահներ, փորոնց նա՝ յեղերին կերակրելու և խնամելու վերաբերյալ հրահանգներ և տալիս:

3. Տնտեսական մասի վարիչից, կամ պահեստապետից ստանում և խտացված, իսկ ֆուրաժիլից կոշտ կերեր և նրանց ծախսում և ըստ հարկի:

4. Հաշվի յե առնում ստացված և ծախսված կերերը, բաց և թողնում կերը ըստ յեզների տեսակների (աշխատող և ազատ):

5. Հետևում և, փոր յեզանոցում բոլոր աշխատանքները ժամանակին կատարվեն, այսինքն, թե՛ ախոռում գտնվող և թե՛ աշխատանքից վերադարձող յեզները ժամանակին կերակրվեն և ջրվեն, հսկելով, փոր նրանց ուժեղ կեր և ջուր թրվի փոշ շուտ, քան աշխատանքից վերադառնալուց 2 ժամ հետո:

6. Կիրառել և պատասխանատու լինել յեզանոցի աշխատանքների ներքին կարգը պահպանելու համար, կեր բաժանելը, ջրելու ժամանակը, աղբ մաքրելը, յեզներն ու կերատաշտերը մաքրելն և այլն և այլն:

7. Աշխատանքի ժամանակ հետևում և յեզների վզերին, վերքեր և ուռուցքներ լինելու դեպքում բժշկում և և փնամբելուց զերծ պահելու համար հետևում և, փոր լուծերը վզերին լավ նստեն:

8. Զոկում և հավասար ուժի գույք յեզներ և հսկում և, փոր յեզներն ուղիղ կապվեն մսուրներին, այսինքն ուժեղները թույլերից կարճ կապվեն, փորպեսզի վերջիններս չխրանեցնեն:

9. Արածացնելու ժամանակ հետևում և որվա ժամերի կարգը պահպանելուն, ուղիղ արածացնելուն և ժամանակին ջրելուն: Հսկում և, փոր արտավայրը տարածության համեմատ և նպատակահարմար ձևով ոգտագործվի:

10. Հետևում և արտավայրում գտնվող յեզների առողջությանը, հիվանդ յեզան ցույց և տալիս նախնական ոգնություն և հիվանդանալու բոլոր դեպքերի մասին ժամանակին հայտնում և անասնաբուժական պերսոնալին:

11. Աշխատանքի ժամանակ հաշվի յե առնում բանվորական որերը:

12. Ծախսված կերի քանակի և յեզների աշխատած որերի թվի մասին տեղեկացնում և կոլխոզի գրասենյակին:

13. Մասնակցում և ծեր և աշխատանքի համար անպետք յեզներին ջուկելուն:

14. Կարճ ժամանակվա աշխատանքի համար (մինչև 2 որ) ավագ յեղապահը ապահովում և յեզներին բավարար քանակությամբ կերով՝ մինչև նրանց աշխատանքից վերադառնալը և նրանց կերակրելն ու խնամելը հանձնարարում և նրա հետ աշխատողներից մեկն ու մեկին: Աշխատանքից վերադարձած յեզներին զննում և նրանց հետ աշխատողներից ընդունում և: Աննորմալություններ նկատելու դեպքում (ժամանակին չկերակրելը, չջրելը և այլն), հայտնում և այդ մասին անասնաբուժական վարիչին և յեզների հետ աշխատողներից ավագին, հանցավորին պատասխանատվության յենթարկելու համար:

15. Յեզներին յերկար ժամանակ աշխատանքի ուղարկելու դեպքում (դաշտային և այլ բրիգադներ), ավագ յեղապահը յուրաքանչյուր բրիգադի համար նշանակում և գլխավոր և շարքային յեղապահներ, փորոնք պարտավոր են կանոնավոր խնամելու և կերակրելու յեզներին՝ բրիգադներում գտնվելու ժամանակամիջոցում:

16. Դաշտային բրիգադների համար նշանակված գլխավոր և շարքային յեղապահները, յեզների դաշտային բրիգադներում գտնվող ամբողջ ընթացքում յենթարկվում են բրիգադիւրներին և իրենց աշխատանքների համար ամբողջապես պատասխանատու յեն նրանց առաջ:

17. Այդ ժամանակ մշտական ավագ յեղապահի պարտականությունն և հսկել յեզանոցում մնացած հիվանդ և չաշխատող յեզների վրա, միաժամանակ ստուգել դաշտային բրիգադ-

ներում աշխատող յեղներին և յեղապահներին հրահանգներ տալ:

18. Դաշտային բրիգադներում աշխատող յեղների կերակրման և խնամքի գործում նկատվող բոլոր աննորմալությունների մասին, ավագ յեղապահը հայտնում է բրիգադիւններին և անասնաբուծութեան վարչին՝ նման աննորմալությունները վերացնելու նպատակով:

6. ԱՎԱԳ ՏԱՎԱՐԱԳԱՀԻ ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ — ՏԱՎԱՐԻՆ ԱՐԱԾԱՅՆԵԼՈՒ ՅԵՎ ԴԻՐԱՅՆԵԼՈՒ ԴՈՐՃՈՒՄ

1. Նախընտրելի և գերազանց տավարի ավագ տավարապահը նշանակվում է յուրաքանչյուր գոմի համար առանձին և ունի ոգնականներ, վորոնք խնամում են տավարի ամեն մի խմբին. դրա վերաբերյալ հատուկ հրահանգների սահմաններում ամբողջովին յենթարկվում են ավագ տավարապահին և իրենց աշխատանքների համար պատասխանատու յեն նրա առաջ:

2. Ամառ ժամանակ ավագ տավարապահը հետևում է, Վոր արածացնելու ժամերի կարգն ուղիղ գործադրվի, տավարը կանոնավոր արածացվի և ջրվի, արոտավայրերն իրենց տարածութեան համեմատ և լավագոյն, արդյունավետ կերպով ոգտագործվեն: Զոոտեխնիկի հանձնարարութեամբ, հսկում է գերացվող տավարի փորձնական խմբի վրա:

3. Արոտավայրում հետևում է տավարի հիվանդութեաններին, մանավանդ տիմպանիտին (փորի փքվելը), հիվանդ տավարին նախնական ոգնութեան և ցույց տալիս և հիվանդանալու բոլոր դեպքերի մասին ժամանակին իրազեկ է դարձնում անասնաբուժական պերսոնալին:

4. Նախընտրելի տավարը գոմում պահելու դեպքում, ավագ տավարապահը մատղաներին բաժանում է առանձին խմբերի՝ ըստ իրենց տարիքի, յեթե այդ բանը արածատեղում արված չէ:

5. Զոոտեխնիկի հրահանգների համաձայն՝ ավագ յեղապահը անասուններին սպասարկող պերսոնալի համար ծրա-

դրում է աշխատանքների ներքին կարգ (կեր տալու ժամանակը, աղբ և կերատաշտ մաքրելն և այլն):

6. Հետևում է թույլ և դանդաղ մեծացող անասուններին և նրանց աննորմալութեանն ուժեղացնելու նպատակով՝ առանձին խմբերի յե բաժանում:

7. Պահեստապետից և ֆուրաժիւրից ստանում է կոշտ և խտացրած կեր, հաշվի յե առնում ստացված և ծախսված կերերի քանակը, յուրաքանչյուր անգամ կեր բաժանելու համար անհրաժեշտ քանակութեամբ կեր է բաց թողնում և տարբեր տեսակի տավարների համար ամենորոյա ծախսվող կերի ցուցակ է կազմում:

8. Հետևում է, Վոր բոլոր աշխատանքները ժամանակին կատարվեն (կերակրելը, ջրելը, կեր բաժանելը, աղբ, կերատաշտ և իրենց, անասուններին մաքրելը և այլն):

9. հետևում է անասունների հիվանդութեաններին, հիվանդներին ցույց է տալիս նախնական ոգնութեան և հիվանդանալու բոլոր դեպքերի մասին ժամանակին հայտնում է անասնաբուժական պերսոնալին: Ծախսված կերերի մասին տեղեկութեաններ է տալիս կոլխոզի գրասենյակին:

10. Պատասխանատու յե գերազանց տավարին հատկացված գույքի ապահովութեան և ամբողջութեան համար և առանց նրա գիտութեանն ու թույլատվութեանն՝ այդ գույքը Վոչ մի տեղ չպիտի տարվի:

7. ԱՎԱԳ ԿԹՈՂԻ ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

1. Ամեն մի առանձին գոմում գտնվող կովերի համար ավագ կթող է նշանակվում, Վորը յենթարկվում է անասնաբուծութեան վարիչին և իրեն հանձնարարված աշխատանքների համար պատասխանատու յե նրա առաջ:

2. Կթելու տեխնիկայի վերաբերյալ բոլոր կանոնները բերելոճորեն և ժամանակին գործադրելու խնդրում ավագ կթողը հանդիսանում է անմիջական պատասխանատու անձ:

3. Ավագ կթողն իր տրամադրութեան տակ ունի կթողներ, վորոնք իրենց աշխատանքների համար ամբողջովին պատասխանատու յեն նրա առաջ:

4. Հետևում է, վոր ամեն մի կով խնամքով և մաքուր կթվի, հակառակ պարագային հանցավորին պատասխանատվութեան է յենթարկում՝ գոմի ներքին կանոնադրութեան համաձայն:

5. Հսկում է ամանների, սրբիչների և այլ իրերի մաքրութեան վրա, ինչպես նաև հետևում է, վոր կթողները կով կթելուց առաջ իրենց ձեռքերը լվանան:

6. Գրի յե առնում ամեն մի կովի տված կաթի քանակը և այդ մասին պարբերաբար տեղեկութուններ է տալիս կովիտղի գրասենյակին: Կթելուց անմիջապես հետո՝ կաթը կաթնատուն է հանձնում:

7. Հսկում և պատասխանատու յե հորթերին ժամանակին և կանոնավոր կերակրելուն՝ մինչև անարատ կաթով կերակրելուն վերջ տալը:

8. Հսկում է կովերի կուրծքերի ամբողջութեան վրա և հիվանդանալուց զերծ պահելու համար պարտավոր է նախագգուշացման միջոցներ ձեռք առնել:

9. Պատասխանատու յե կթողներին հանձնված հատուկ գույքերի ամբողջութեան և պահպանութեան, ինչպես նաև վորակի համար՝ մինչ կաթնատուն հանձնելն ու հորթերին կերցնելը:

8. ՓՈՒՐԱԺԻՐԻ ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

1. Կովիտղի ֆուրաժիրն անմիջապես յենթարկվում է տրնտեսական մասի վարիչին:

2. Նրա պատասխանատվութեան տակ են գտնվում բոլոր կոշտ կերերն և արոտավայրերը:

Բացի դրանից, նա հետևում է սիլոսացված կերի կանոնավոր և հաշվով բաց թողնելուն և կերը վերցնելուց հետո սիլոսային փոսերը կամ աշտարակները փակելուն:

3. Ամառ ժամանակ հսկում է արոտավայրերի և խոտհարքների ընդհանուր դրութեան վրա և թույլ չի տալիս, վոր խոտհարքները փչանան՝ տավարին անկանոն արածացնելու պատճառով: Ուշք է դարձնում, վոր տավարի տարբեր խմբերին հատկացված արոտավայրերը կանոնավոր ոգտագործվեն, հսկում է, վոր ոտար տավարները չուտեն և վոտակոխ չանեն կովիտղի արոտավայրերը:

4. Խոտ հնձելու և կալի ժամանակ դեղերի համար տեղ է պատրաստում, հետևում է, վոր խոտն ու դարմանը կանոնավոր դիզվեն և դրա համար ինքը պատասխանատու յե:

5. Կերը դիզում է ըստ տեսակների՝ չխառնելով վատ վորակի խոտերը լավերի հետ, ինչպես որինակ, անպետք խոտը՝ մաքուր սեզի հետ, գարու հարդը՝ ցորենի հարդի հետ և այլն:

6. Հետևում է դեղերի ընդհանուր դրութեանը և խոտն անձրևներից և ջուր ծծելուց պահպանելու համար միջոցներ է ձեռք առնում, վորպեսզի ժամանակին դաշտից գյուղ փոխադրվի:

7. Նախորոք միջոցներ է ձեռք առնում՝ դեղերը գողերից և անասուններից պաշտպանելու համար:

8. Ձմեռ ժամանակ կեր է բաց թողնում տնտեսական մասի վարիչի կարգադրութեան համաձայն և հետևում է, վոր կերը դեղերից կանոնավոր վերցվի—չթափթփվի և չկոխկուտվի:

9. Տնտեսական մասի միջոցով հաշվապահին տեղեկութուններ է տալիս իր պահեստից ծախսված կոշտ կերերի քանակի մասին:

9. ԱՎԱԳ ՎՈՉԽԱՐԱԲՈՒՅՑԻ ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

1. Ավագ վոչխարաբույծը նշանակվում է յուրաքանչյուր փարախի համար առանձին և պատասխանատու յե վոչխար պահելու և կերակրելու վերաբերյալ գոտեխնիկի տված հրահանգների ուղիղ և բարեխիղճ գործադրման համար:

2. Ամեն մի հոտի համար կեր ստանալու վերաբերյալ

պահանջագիր ե գրում և ծախսված կերերի մասին գրասենյակին տեղեկութուններ ե տալիս:

3. Գրի յե անցկացնում ցեղային գառների ծնունդը, բուրբի համար առանձին համարներ ե նշանակում և արձանագրում ե ցեղային վոչխարների հատուկ գրքում:

4. Զոկում ե ցեղային մատղաշ զոչերին, բրակ ե անում և կռտում ցեղի համար անպետքներին. միաժամանակ բրակ ե անում հասակավոր վոչխարներին՝ ըստ իրենց տարիքի և գրության:

5. Գառներին ժամանակին հեռացնում ե մայրերից: Գառներից առանձին հոտ ե կազմում և նրանց հատկացնում ե ամենալավ խոտ ունեցող արոտավայրեր:

6. Ընդհանուր հոտից առանձնացնում ե զանգաղ մեծացող, նիհար և հիվանդ վոչխարներին:

7. Պատասխանատու յե հոտերին հատկացված գույքի ամբողջության և ապահովության համար:

8. Ղոչերին ժամանակին պատրաստում ե զուգավորման:

9. Վոչխարին փարախում պահելու ժամանակաշրջանում ղեկավարում ե նրանց կերակրելու գործը՝ համաձայն զոոտեխնիկի ցուցմունքների, սահմանում ե որվա աշխատանքի ժամերի կարգը և հսկում ե կանոնավոր և ժամանակին կեր տալու և ջրելու աշխատանքների վրա:

Բոնիտյորի ցուցմունքի համաձայն, զոչերին բաժանում ե զանազան հոտերի միջև:

ԾԱՆՈԹՈՒԹՅՈՒՆ.— Բոնիտյորը հրավիրվում ե կոլխոզի կողմից՝ բոնիտիրովկայի ժամանակ և իբրև մշտական աշխատակից, կոլխոզում կարող ե գոյութուն չունենալ: Սակայն ցանկալի յե, վոր ցեղերի աղնվացման գործով զբաղվող խոշոր տնտեսութուններն ունենան մշտական աշխատող բոնիտյոր:

10. Ֆուրաժիրից և պահեստապետից ստանում ե կոշտ և խտացված կերեր, հաշվի յե առնում ստացված և ծախսված կերերի քանակը:

11. Վոչխարների ծնելու ժամանակ հատուկ մարդիկ ե նշանակում, վորոշում ե հովիվների բրիգադների իրավունքներն ու պարտականութունները:

13. Արածացնելու համար որվա ժամերի կարգն ե սահմանում, հետևում ե կանոնավոր արածացնելուն և ջրելուն և յեթե առաջուց հատկացված արոտավայրերը վիշանում կամ խանձվում են, այդ դեպքում նա պարտավոր ե նոր արոտավայրեր ճարել:

14. Վոչխարներին խուզելու ժամանակ ղեկավարում ե խուզող բրիգադների աշխատանքները, հետևում ե, վոր բրդի տեսակավորումը ճիշտ կատարվի և բուրդը կանոնավոր դարավի ու կապվի: Մինչև տնտեսական մասին հանձնելը նա պատասխանատու յե բրդի ամբողջության և պահպանության համար:

15. Հետևում ե վոչխարների տարափոխիկ և այլ հիվանդություններին, համաճարակի առաջանալու մասին ժամանակին հայտնում ե անասնաբուժական պերսոնալին: Ղեկավարում ե հասարակ հիվանդությունների (քոս, վորդնել և այլն) բուժման գործը: Քոսի տարածման առաջն առնելու համար հիվանդ վոչխարներին առանձնացնել և լողացնել ե տալիս:

16. Ամեն մի հոտի վոչխարների հաշիվն ե պահում (ըստ հասակի և սեռի):

17. Սատկող վոչխարների և գառների մասին արձանագրութուն ե կազմում և ամեն մի դեպքի մասին անմիջապես զեկուցում ե զոոտեխնիկին:

18. Ավագ վոչխարաբույժը իր տրամադրության տակն ունի հովիվներ:

19. Ավագ վոչխարաբույժը պատասխանատու յե վոչխարների այն փորձնական խմբերի համար, վորոնք պահվում են հատկապես գիրացնելու, աղնվացնելու ու խուզվելու համար և զոոտեխնիկի ցուցմունքով պատշաճ ձևով գրի յե առնում հատուկ դիագրամների և վիճակագրական թերթիկների վրա:

20. Զոոտեխնիկի ցուցմունքների համաձայն, ավագ վոչխարաբույժը պարտավոր ե հատուկ ցեղային գիրք պահելու ցեղային վոչխարների, զոչերի և գառների համար:

21. Զուգավորման կամպանիայի ժամանակ պարտավոր ե ճիշտ հաշվի առնել եգերի հղիացումը՝ կազմելով ցեղային

արձանագրութիւն, վորտեղ պետք է ցույց տրված լինի արտադրողի և հղիացող եզի ծագումը:

22. Պարբերաբար, ամսվա մեջ առնվազն մի անգամ, ըստուգում է բոլոր հոտերի վոչխարները՝ գրի առնելով ամեն մի հովվի հոտում ստակած վոչխարներն և մորթիները քանակը:

23. Ստակած վոչխարների և մորթիների քանակի մասին պարբերաբար տեղեկութիւններ է տալիս գրասենյակին:

10. ԱՎԱԳ ԽՈԶԱՐԱՆՈՒՅԺԻ ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

1. Ավագ խոզաբույժը նշանակվում է յուրաքանչյուր խոզանոցի համար առանձին և պատասխանատու յե խոզերին պահելու ու կերակրելու վերաբերյալ զոտախնիկի տված հրահանգների ճիշտ և բարեխիղճ կիրառման համար:

2. Իր տրամադրութիւն տակ ունի մշտական աշխատող խոզապահներ, վորոնք ամբողջովին յենթարկվում են իրեն և իրենց աշխատանքների համար պատասխանատու յեն նրա առաջ:

3. Ղեկավարում է կեր պատրաստելու և բաժանելու գործը, հետևում է ինչպես գոճիներին (խոզի ձագ), նույնպես և մեծ խոզերի կերակրմանն և խնամքին:

4. Հետևում է մայր խոզերի ծնելուն և ժամանակին ձագերին մայրերից կտրելուն:

5. Հսկում է, վորպեսզի կերը կանոնավոր և զոտախնիկի սահմանած նորմայով տրվի, հետևում է կերատաշտերի մաքրութիւն, հատակների չորութիւն և շենքի ողափոխութիւն:

6. Հաշվի յե առնում կերերն և խոզերը՝ զոտախնիկի ցույց տված ձևով:

7. Հետևում է անասունների առողջութիւնը և հիվանդանալու ամեն մի դեպքում հայտնում է զոտախնիկին:

9. Պատասխանատու յե խոզանոցի վրա հաշված գույքի ամբողջութիւն և պահպանութիւն համար: Առանց իրեն գիտութիւն և թույլտվութիւն՝ այդ գույքը վաճ վոք իրավունք

չունի խոզանոցից դուրս տանելու: Նա ամեն ուր պարտավոր է կատարելու վիճակագրութիւն և հաշիվների վերաբերյալ կոլխոզի հաշվապահութիւն բոլոր պահանջները:

10. Հսկում է խոզերի վործնական խմբերի վրա, վորոնք զոտախնիկի ցուցմունքների համաձայն, պահվում են հատկապես զիրացնելու, ագնվացնելու և այլ նպատակներով:

11. ԱՎԱԳ ԹՈՇՆԱԲՈՒՅԺԻ ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

1. Ավագ թռչնաբույժը պատասխանատու յե կոլխոզի թռչնաբուծութիւն ընդհանուր կացութիւն, շենքի, բակի և թռչնանոցի սանիտարական դրութիւն համար:

2. Նրա պարտականութիւնն է պահպանել ինկուբացիայի վերաբերող բոլոր կանոնները, այսինքն ինկուբատորները ճիշտ և ուղիղ տեղավորել, ձու գնելուց առաջ ստուգել ինկուբատորները, ավաստպով ձվերը գնել, աշխատող ինկուբատորները զետեղել ու գործի գցել, ամենայն ճշտութիւն և խիստ կերպով հսկել ինկուբատորների տաքացնող ապարատի և ջրի ամանների վրա: Ձվից նոր դուրս յեկած ձուտերին ժամանակին ինկուբատորից ելեվեր տեղափոխել՝ հսկելով նրանց չորացնելուն:

3. Հսկել ձուտերին ժամանակին կերակրելու և նրանց առողջութիւն վրա:

4. Հետևել, վոր կոլխոզում գտնվող թռչնանոցները բարեխղճորեն խնամվեն և պահպանվեն, որինակ, թռչուններին ժամանակին կերակրել, ջրել, զբոսանքի հանել, թռչնանոցները մաքրել և այլն:

5. Դուրս գրել և ծախսել կերերը նորմայի համաձայն:

6. Փոքր աքլորներին վառեկներից զատել, ինչպես նաև պառավ հավերին և այլ թռչուններին բրակ անել:

7. Ստացված ձվերը հաշվել և պահեստին հանձնել:

8. Ավագ թռչնաբույժն իր տրամադրութիւն տակ ունի

մի քանի կրտսեր թռչնապահներ, փորոնք իրենց կատարած աշխատանքների համար ամբողջովին պատասխանատու յեն նրա առաջ:

9. Ավագ թռչնաբույժը — պատասխանատու յե թռչնանոցի վրա հաշվված գույքի ապահովության և ամբողջության համար:

10. Արտադրական և բանվորական ուժերի բաշխման ծրագրների համաձայն, նա պարտավոր ե թռչնաբուծական աշխատանքների մեջ քաշելու կոլխոզի կանանց և անչափահասներին՝ կազմակերպելով նրանցից թռչնաբուծական բրիգադներ:

11. Պարտավոր ե հսկելու հավերի այն փորձնական խումբերի վրա, փորոնք զոոտեխնիկի կողմից նշանակված են ագնավացնելու, զիրացնելու և այլ նպատակների համար: Զոոտեխնիկի կամ գյուղատնտես—կազմակերպչի ցուցումների համաձայն, զրի պիտի առնե ամեն մի խմբի տված արդյունքները:

12. Պարտավոր ե ամեն որ հաշվապահության հանձնելու թռչնաբուծության ընդհանուր զրույթյան վերաբերող հաշվառին և վիճակագրական բոլոր փաստաթղթերը:

12 ԱՎԱԳ ԺԱՊԱՐԱՐԱՆՈՒՅԹԻ ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Ավագ ճագարաբույժի պարտականություններն են. —

1. Ամեն առավոտ գննում ե ձագերին՝ նրանց առողջապահական դրությունը պարզելու նպատակով:

2. Ամեն որ նայում ե կերատաշտերը, մսուրներն և վանդակները՝ պարզելու համար նրանց սանիտարական վիճակը:

3. Հետևում ե, փոր վանդակներն և մսուրները կանոնավոր և ժամանակին մաքրվեն և կերատաշտերը լվացվեն:

4. Քննության ե յենթարկում գուգավորման տարվող ճագարներին, այսինքն ստուգում ե թե եգերի և թե արունների սեռական օրգանները և գուգավորման ժամանակ պահպանում ե առողջապահական բոլոր կանոնները:

5. Նոր ծնվածներին արձանագրում ե գուգավորման գրքում:

6. Զուգավորման գրքով ստուգում ե, թե եգերը յերբ են ծնելու: Քննում ե բները, որ առաջ սարքում և ծնուններից հետո յուրաքանչյուր բնում ձագերին կարգի յե բերում:

7. Ճիշտ հաշվառման ե յենթարկում այն արուններին, փորոնք արձակվում են գուգավորման համար, զրի առնելով, թե նա յերբ և փոր եգին ե գուգավորել:

8. Զտում ե հիվանդ անասուններին և ժամանակին նրանց մեկուսացնում ե՝ մինչև անասնաբույժի գալը:

9. Հետևում ե, փոր հաջորդ օրվա կերը յերեկոյան պատրաստի:

10. Վորոշված ժամանակին կշռում ե ցեղային ճագարներին:

11. Հաշվի յե առնում ամենօրյա ծախսվող մթերքների քանակը:

12. Յերեկոյան, նախ քան ճագարանոցներ փակելը, շրջում ե պահապանի հետ միասին և ամբողջ գույքը նրա պահպանությանն և պատասխանատվությանն ե հանձնում:

13. Ավագ ճագարաբույժն ունի կրտսեր ճագարաբույժներ, փորոնք իրենց աշխատանքների համար պատասխանատու յեն նրա առաջ:

14. Պատասխանատու յե ճագարանոցի վրա հաշվված կենդանի և անշունչ գույքերի ամբողջության և պահպանության համար:

15. Զոոտեխնիկի ցուցմունքի համաձայն, պարտավոր ե հսկելու ագնավացման, փորձնական կերակրման և այլ նպատակների համար պահվող ճագարների փորձնական խմբերի վրա և հատուկ փորձնական ձևերի համաձայն՝ զրի անցկացնելու փորձերի արդյունքները:

16. Նա ամեն որ պարտավոր ե հանձնելու ճագարաբուծության վերաբերյալ հաշվապահական և վիճակագրական բոլոր տեղեկությունները՝ համաձայն հաշվապահության հրահանգներին:

Գ Լ Ո Ի Խ III.

ՀԱՄԱՅՆԱՅՎԱԾ ԳՈՄՈՒՄ ԿԱՏԱՐՎՈՂ ԱԶԽԱՏԱՆՔՆԵՐԻ ՈՐՎԱ ԿԱՐԳԸ—ԱՆԱՍՈՒՆՆԵՐԻՆ ԿԱՊԱՆՔ ՏԵՂՈՒՄ ՊԱՀԵԼՈՒ ԺԱՄԱՆԱԿԱԶՐՋԱՆՈՒՄ

ԺԱՄԵՐԸ	ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԱՆՈՒՆՆԵՐԸ
Գիշերվա ժ. 3-ին	Կովի տակը մի թեթև մաքրել: Գոմի ողբ թարմացնել (գիշերվա պահապան):
» ժ. 3 ¹ / ₂ -ին	Կուրծերը լվանալ, կթել, կիթը կշռել և գրի առնել կթված կաթի քանակը: Կաթն ուղարկել, ամանները լվանալ ու հավաքել: Հորթերին կերակրել:
Առ. ժ. 5-ին	Ուժեղ և հյուսթալի կեր պատրաստել և որաբաժնի կիսու չափ տալ անասուններին:
» ժ. 5 ¹ / ₂ -ին	Որաբաժնի ¹ / ₃ -ի չափ կոշա կեր տալ այն դեպքում, յերբ հյուսթալի կերն արմատապտուղներից ե բաղկացած:
» ժ. 8-ին	Գոմը և բոլոր անասուններին հիմնովին մաքրել, գոմի բոլոր դռները բանալ և ողբ թարմացնել, անասուններին ջրել և զբոսանքի հանել: Աղբը դուրս տանել և անասունների տակը հարդ փռել:
» ժ. 10 ¹ / ₂ -ին	Կուրծերը լվանալ, կթել, կաթը կշռել և գրի առնել, կաթը գոմից ուղարկել, ամանները լվանալ ու հավաքել: Հորթերին կերակրել:
» ժ. 11 ¹ / ₂ -ին	Պատրաստել ու տալ կես բաժին ուժեղ և կես բաժին հյուսթալի կեր:

ԺԱՄԵՐԸ	ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԱՆՈՒՆՆԵՐԸ
» ժ. 15-ին	Տավարին ջրել և զբոսանքի հանել, այդ ժամանակում յերկրորդ անգամ մաքրել գոմը և կերատաշտերը: Աղբը դուրս տանել, հարդ փռել և գիշերվա համար կեր պատրաստել:
» ժ. 18-ին	Կուրծերը լվանալ: Կթել, կիթերը կշռել և գրի առնել, կաթն ուղարկել, ամանները լվանալ ու հավաքել և հորթերին կերակրել:
» ժ. 19 ¹ / ₂ -ին	Գիշերվա համար կոշա կեր բաժանել:
Յերեկ. ժ. 7 ¹ / ₂ -ին	Գիշերային պահապանն անցնում ե իր աշխատանքին:

Գոմի աշխատանքների որվա կարգը—արածացնելու ժամանակամիջոցում

ԺԱՄԵՐԸ	ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԱՆՈՒՆՆԵՐԸ
3-ից մինչև 4 ¹ / ₂ -ը	Կթել:
5-ից » 11 ¹ / ₂ -ը	Արածացնել:
11 ¹ / ₂ -ից » 12-ը	Ջրել:
12-ից » 13-ը	Անասուններին բերել բինեն և կթել:
13-ից » 14-ը	Անասուններին մաքրել և ուժեղ կեր տալ:
14-ից » 18 ¹ / ₂	Անասունները հանգստանում են բինեյում:
18 ¹ / ₂ -ից » 20 ¹ / ₂	Արածացնել:
20 ¹ / ₂ -ից » 21-ը	Ջրել:

ԾԱՆՈԹՈՒԹՅՈՒՆ.—Ամառվա յերկրորդ կեսին, տաք որերում, կովերին կարելի չե նույնիսկ գիշերները արածացնել:

Աշխատանքների որվա կարգը յեզանցում—յեզանցի
աշխատանքի ժամանակաշրջանում

ԲԱՆՆՎՈՐԱԿԱՆ ԺԱՄԵՐԸ		Աշխատանքների անունները յեվ հանգստի ժամերը
ԳԱՐՆԱՆԸ ՅԵՎ ԱՇՆԱՆԸ	ԱՄԱՌԸ	
Առավոտյան		
5 — 8	4 — 8	Յեզանցի աշխատանքները դաշտում: Նախ քան յեզանցի լծելը, բան- վորներին նախաճաշ տալ
8 — 8 ¹ / ₂	8 — 8 ¹ / ₂	
8 ¹ / ₂ — 11	8 ¹ / ₂ — 11	Աշխատանքներ.
11 — 1 ¹ / ₂	11 — 1 ¹ / ₂	Ճաշի ընդմիջում, յեզանցի ա- րածանքներ կամ մարում կերա- կրել.
1 ¹ / ₂ — 2	1 ¹ / ₂ — 2	Ջրել և լծել.
2 — 5	2 — 4	Աշխատանքներ.
	4 — 4 ¹ / ₂	Կեսօրվա ընդմիջում՝ առանց արձակելու.
	4 ¹ / ₂ — 7 յեր.	Աշխատանքներ.
ցերեկ. յեր.		
5 — 6 ¹ / ₂		Կերակրել կապած կամ արածա- տեղում.
6 ¹ / ₂ — 7		Ջրել.
7 — 9 ¹ / ₂		Հանգստանալ.
9 ¹ / ₂ — 11 ¹ / ₂		Կերակրել կապած կամ արածա- տեղում.
գիշեր		
11 ¹ / ₂ — 2		Հանգստանալ.
2 — 4		Կերակրել կապած կամ արածա- տեղում.
առավոտյան		
4 — 5		Ջրել և լծել.
	7 — 9	Արածանքներ.
բանվ. որ	9 — 9 ¹ / ₂	Ջրել.
	9 ¹ / ₂ — 11 ¹ / ₂	Հանգստանալ.

ԲԱՆՆՎՈՐԱԿԱՆ ԺԱՄԵՐԸ		Աշխատանքների անունները յեվ հանգստի ժամերը
ԳԱՐՆԱՆԸ ՅԵՎ ԱՇՆԱՆԸ	ԱՄԱՌԸ	
	գիշեր.	
	11 ¹ / ₂ — 1 ¹ / ₂	Արածանքներ.
	1 ¹ / ₂ — 2 ¹ / ₂	Հանգստանալ.
	2 ¹ / ₂ — 3 ¹ / ₂	Արածանքներ.
	3 ¹ / ₂ — 4	Ջրել և լծել.

Որվա կարգը—չախասելու ժամանակ

Առավոտյան	Առավոտյան	
5 — 7	4 — 6	Արածանքներ: Յեթե ցողը կա, ապա տավարն արձակել ցողը վերջա- նալուց հետո.
7 — 8	6 — 7	Հանգստանալ արածատեղում.
8 — 11	7 — 9	Արածանքներ.
	9 — 10	Շոգ որերին վերադարձնել ջրելու տեղը և ջրել.
11 — 12	10 — 11	Նույնը գով որերին.
	10 — 2	Շոգ որերին ճաշի ընդմիջում.
12 — 1	11 — 1	Նույնը գով որերին.
1 — 6	1 կամ 2-ից մինչև 6-ը	Արածանքներ.
	6 — 7	Ջրել և հանգստանքներ.
	7 — 9	Արածանքներ.
6 — 6 ¹ / ₂	9 — 9 ¹ / ₂	Վերադարձնել բենեն.
	9 ¹ / ₂ — 12	Հանգստանքներ բենեյում.
	12 — 3	Գիշերն արածանքներ.
	3 — 4	Հանգստանալ.

Յեզանցներում կասարվող աշխատանքների որվա կարգը—
բանող յեզներին ձևանը կապած տեղում պահելիս

Ժ Ա Մ Ե Ր	Աշխատանքների անունները յեվ հանգստի ժամերը
Առավոտ. 5—6	Կեր բաժանել.
6—7 ^{1/2}	Աղբ մաքրել.
7 ^{1/2} —8	Բանվորներին նախաճաշ տալ.
8—8 ^{1/2}	Ջրել.
8 ^{1/2} —11	Յեթե յեզները կապված են, մաքրել նրանց և սայլերով կեր բերել.
11—12	Կեր բաժանել.
ցերեկ. 12—1	Ճաշի ընդմիջում.
1—3	Սայլերով կեր բերել և աղբ մաքրել.
3—3 ^{1/2}	Ջրել.
3 ^{1/2} —4 ^{1/2}	Կեր բաժանել գիշերվա համար.
յեր. 4—առ. 5	Գիշերային հանգիստ:

Աշխատանքի որվա կարգը—սավարը նախում արածացնելու
ժամանակամիջոցում

Ժ Ա Մ Ե Ր	Արածելը յեվ հանգիստ
ԳԱՐՆԱՆԸ ՅԵՎ ԱՇՆԱՆԸ	ԱՄԱՌԸ
5 — 7	4 — 6
7 — 8	6 — 7
8 — 11	7 — 9
	9 — 10
11 — 12	10 — 11
	10 — 2

Արածացնել. յեթե ցող կա, ապա
տավարն արձակել ցողը վերա-
նալուց հետո.

Հանդատանալ արածատեղում.

Արածացնել.

Շոգ որերին վերադարձնել ջրելու
տեղը.

Նույնը զով որերին.

Ճաշի ընդմիջում շոգ որերին.

Ժ Ա Մ Ե Ր	Արածելը յեվ հանգիստ
ԳԱՐՆԱՆԸ ՅԵՎ ԱՇՆԱՆԸ	ԱՄԱՌԸ
12 — 1	11 — 1
1 — 6	1 կամ 2-ից մինչև յե- րեկ. 6-ը
	6 — 7
	7 — 9
	9 — 9 ^{1/2}
	յերեկ. 9 ^{1/2} մինչև առ. ժ. 4-ը
6 — 6 ^{1/2}	
5 — 5 ^{1/2}	
5 ^{1/2} —5 առ.	

Ճաշի ընդմիջում զով որերին.

Արածացնել.

Ջրել և հանգստացնել.

Արածացնել.

Վերադարձնել բինեն

Գիշերային հանգիստ.

Ջրել և վերադարձնել բինեն զի-
շերելու.

Նույնը և ուշ աշնանը.

Գիշերային հանգիստ:

Աշխատանքների որվա կարգը—սավարը ձմեռան նախում
պահելու ժամանակամիջոցում

Ժ Ա Մ Ե Ր	Աշխատանքների անունները յեվ հանգստի ժամերը
Առավ. 5—6	Կեր բաժանել.
6—7 ^{1/2}	Աղբ մաքրել.
7 ^{1/2} —8	Բանվորներին նախաճաշ տալ.
8—8 ^{1/2}	Ջրել.
8 ^{1/2} —11	Մատղաշներ. մաքրել, յեթե նրանք կապված են.
11—12	Սայլերով կեր բերել.
կեսոր. 12—1	Ճաշի ընդմիջում.
1—3	Սայլերով կեր բերել և աղբ մաքրել.
3—3 ^{1/2}	Ջրել.
3 ^{1/2} —4 ^{1/2}	Գիշերվա համար կեր բաժանել.
յեր. 4 ^{1/2} —5 առ.	Գիշերային հանգիստ:

Աւստրալիացիների որվա կարգը—վոչխարներին ձմռանը
փարախուս պահելիս

ժ Ա Մ Ե Ր	ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԱՆՈՒՆՆԵՐԸ
Առավոտ. 5—7	Կեր բերել. կոշտ կեր բաժանել.
7—10	Վոչխարներին կերակրել և հովիվներին նա- խաճաշ տալ.
10—11	Զրել.
11—12	Ուժեղ կեր տալ հատուկ նշանակված վոչ- խարներին, վորոնք նրանով պետք է կե- րակրվեն:
12—1	Բանվորների համար ճաշի ընդմիջում. վոչ- խարներին զննել.
1—5	Հանգստանալ:
յեր. 5—առ. 5	

Ծնելու շրջանում մայր վոչխարների մոտ գիշեր ու ցերեկ
յերեք հերթապահությամբ հսկողություն կատարել, ծնող վոչ-
խարներին իրենց գառների հետ միասին առանձնացնել և ծը-
ծելուն դեռ չվարժված գառնուկներին որակա՞ն 3 անգամ
կերակրել:

Աւստրալիացիների որվա կարգը—վոչխարներին արածացնելու
ժամանակաւերջանում

ժ Ա Մ Ե Ր	ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԱՆՈՒՆՆԵՐԸ
ՅԱՐԱՆԱՆ ՅԵՎ ԱՇԽԱՆԸ	ԱՄԱՌԸ
Առ. 6—8	Առ. 4—6
	Արածացնել (ցող յեղած ժամա- նակ սպասել, մինչև վոր ցողը վերջանա). այդ ժամանակամի- ջոցն ոգտագործել վոչխարնե- րին զննելու համար:

8—8 ¹ / ₂	6—7	Հանգստանալ արածատեղում. հո- վիվները նախաճաշ են անում.
8 ¹ / ₂ —11	7—10	Արածացնել.
11—12	10—11	Զրել.
12—1	11—1	Ճաշի ընդմիջում (ամառը ժամը 1-ից մինչև 4-ը վոչխարներին զննել).
1—6	4—7	Արածացնել.
	7—7 ¹ / ₂	Զրել.
	7 ¹ / ₂ —9 ¹ / ₂	Արածացնել.
յեր. 6-ից	յեր. 9 ² / ₂ -ից	Գիշերային հանգիստ.
մինչև առ. 6	մինչև առ. 4	Արհեստական բեղմնավորման ժա- մանակ եզերին ջոկել.
	6—8	Բեղմնավորում:
	9—11	

Աւստրալիացիների որվա կարգը խոզանոցում (ձմեռ ժամանակ)

ժ Ա Մ Ե Ր	ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԱՆՈՒՆՆԵՐԸ
6 — 7	Ամբողջ խոզանոցը մաքրել, կեր պատրաս- տել, շենքն ոգափոխել, չոր խոտ կամ հարդ փռել, խոզերին մաքրել, խոզերին զննել՝ հիվանդներին հայտնաբերելու նպատակով.
7 — 8	Վանդակներին կեր բաժանել.
8 — 9	Կերատաշտերը մաքրել.
9 — 12	Մեծ խոզերին զրոտանքի հանել.
12—13	Վանդակներին կեր բաժանել.
15 ¹ / ₂ —16	Խոզանոցների ցերեկվա աղբը մի թեթև մաքրել և խոզերի տակ փռված հարդը փոխել.
16—17	Կեր բաժանել.

17—18

Կերատաշտերը մաքրել.

Նույնը և ամառ ժամանակ

4—5

Բոլոր խողանոցները մաքրել, կեր պատ-
րաստել, շենքի ողը մաքրել, հատակին
փոված հարզը փոխել, հիվանդներին
հայտնաբերելու նպատակով խոզերին
զննել.

5—6

Խտացրած կերով մի թեթև կերակրել.

6—9

Նախիրը գտնվում է արածատեղում: Կերա-
տաշտերը մաքրել.

9¹/₂—10

Ջուր տալ: Յեթե հնարավոր է, ապա պետք
է խոզերին լողացնել.

10—14

Նախիրը ստվերում հանգստանում է.

14—15

Խտացրված կերով մի թեթև կերակրել.

15—19

Նախիրը գտնվում է արածատեղում.

19-ից

Նախիրը քշել խողանոց՝ գիշերելու համար:

Աշխատանքների որվա կարգը հագադանոցում

Ժ Ա Մ Ե Ր Ը

ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԱՆՈՒՆՆԵՐԸ

Առավոտ. 6-ին

Ճագարներին ստուգել և կերատաշտերը
լվանալ.

7-ին

Մսուրները մաքրել և խոտ դնել.

8-ին

Արմատապտուղ տալ.

ցերեկ. 1-ին

Ուժեղ կեր տալ.

2-ին

Ամբողջ շենքը մաքրել և հակահեխել.

4-ին

Տալ տերևներ, ճյուղեր (կամ խոտ).

ցերեկ. 7-ին

Գիշերվա համար մսուրների մեջ խոտ դնել,
իսկ ձագեր ունեցող և հիվանդ ձագա-
րներին ուժեղ կեր և արմատապտուղ տալ:

Ախոռի աշխատանքի որվա կարգը—նիսի աշխատելու
երջանում

Ժ Ա Մ Ե Ր		ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԱՆՈՒՆՆԵՐԸ ՅԵՎ ՀԱՆԳԻՍՏ
ԳԱՐՆԱՆՆ ՅԵՎ ԱՇՆԱՆԸ	ԱՄԱՌԸ	
5—8	4—8	Դաշտում աշխատեցնել.
8—8 ¹ / ₂	8—8 ¹ / ₂	Բանվորներին նախաճաշ տալ ա- ռանց ձիերին արձակելու.
8 ¹ / ₂ —11	8 ¹ / ₂ —11	Աշխատեցնել.
11—12 ¹ / ₂	11—12 ¹ / ₂	Կոշտ կեր տալ.
12 ¹ / ₂ —1	12 ¹ / ₂ —1	Ջրել.
1—1 ¹ / ₂	1—2	Ուժեղ կեր տալ և լծել.
1 ¹ / ₂ —5 ¹ / ₂	2—4	Աշխատեցնել.
	4—4 ¹ / ₂	Կեսօրվա ընդմիջում՝ առանց ձի- երին արձակելու.
գիշեր	ժամանակ	
5 ¹ / ₂ —7 ¹ / ₂	4 ¹ / ₂ —7	Աշխատեցնել.
7 ¹ / ₂ —8	9—9 ¹ / ₂	Ջրել.
9 ¹ / ₂ —11 ¹ / ₂	11 ¹ / ₂ —1 ¹ / ₂	Կերակրել
2 ¹ / ₂	2 ¹ / ₂ —4 ¹ / ₂	Կերակրել.
4 ¹ / ₂ —5	3—4	Ջրել:

Աշխատանքների որվա կարգը—բանող նիսի ագաս ժամանակ

5—11	4—10	Արածացնել.
11—1	10—1	Ճաշի ընդմիջում: Ջրել.
1—6	1—6	Արածացնել.
6—6 ¹ / ₂	6—6 ¹ / ₂	Ջրել.
	6 ¹ / ₂ —9 ¹ / ₂	Արածացնել.
ցերեկ. 6 ¹ / ₂	ցերեկ. 9 ¹ / ₂	
մինչև առ. 5	մինչև առ. 4	Բինեյում գիշերել (ուշ աշնանը մի թեթև կերակրել, իսկ ամառը գիշերներն արածացնել:

Գ Լ Ո Ի Խ IV

ԱՂԽԱՏԱՆՔԻ ՎԱՐՁԱՏՐՈՒԹՅԱՆ ՍԿԶՐՈՒՆՔՆԵՐԸ ԿՈՒՍՈՋՆԵՐՈՒՄ

Կոլխոզնիկը պետք է պարզի իրեն, Վոր աշխատանքի վարձատրությունը կոլխոզում այն ձևով, ինչ ձևով նա կատարվում է գործարանում, կամ սովխոզում—անհնարին է, Վորովհետև գործարանը կամ սովխոզը պետական ձեռնարկներ են, պետութունը նրանցից յեկամուտ է ստանում և կատարում է նրանց բոլոր ծախսերը, ըստ Վորում նաև բանվորների աշխատանքի վարձատրությունը:

Այդպես չե կոլխոզում: Կոլխոզից ստացած յեկամուտը ամբողջովին ծախսվում է նրա բարելավման, ընդարձակման, նույնպես և անդամների աշխատանքի վարձատրման վրա: Յեկամտաբեր տարիներում վարձատրությունը ավելի կլինի, սակավ յեկամտաբեր, կամ վնասատու տարիներին վարձատրությունը պակաս կլինի:

Այլ կերպ ասած՝ կոլխոզում աշխատողները չեն կարող նախորոք հույս ունենալ Վորոշակի աշխատավարձ ստանալու և ստանում են աշխատանքի համար յեկամտի այն մասը, Վորը ստացվում է տարբեր տարիներում: Վորքան ավելի յե տնտեսության յեկամուտը, այնքան ավելի յե յեկամուտ ընկնում ամեն մի աշխատողին և Վորքան բարձր է աշխատանքի արտադրականությունը, այսինքն Վորքան պակաս աշխատողներ է պահանջվում տնտեսության մեջ այս կամ այն աշխատանքը կատարելու, այնքան ավելի կարող է լինել ամեն աշխատողի յեկամուտը կոլխոզում:

Այդ պատճառով, կոլխոզնիկի սեփական ռահերի տեսակետից ձեռնու յե, Վորպեսզի տնտեսությունը Վորան հնարավոր է ավելի յեկամուտ տա. նույնպես ձեռնու յե յեվ այն, Վորպեսզի աշխատանքի արտադրականության բարձրացման միջոցով կրճատվի միեվնույն աշխատանքով զբաղված մարդկանց քիվը, Վորովհետև այնտեղ, Վորտեղ հաջողությամբ աշխատում է մեկը, նույն հաջողությամբ կարող են աշխատել

յերկու հոգի, ապա ամեն մեկի աշխատավարձն անպայման յերկու անգամ պակաս կլինի և ընդհակառակը: Սակայն պետք է ասել, Վոր միայն այն դեպքում բարձր արտադրողականության աշխատանքի վարձատրությունը ավելի կլինի ցածր արտադրողականության աշխատանքի վարձատրությունից, յերբ կսահմանվի նրա ճիշտ հաշվառում և արդարացի վարձատրություն:

Թե ինչպես պետք է արդարացի կերպով վարձատրել աշխատանքը, Վորպեսզի աշխատողները շահագուգոված լինեն նրա արտադրողականության բարձրացման մեջ, այդ մասին հենց յես խոսելու յեմ ստորև:

ԱՂԽԱՏԱՆՔԻ ՎԱՐՁԱՏՐՈՒԹՅԱՆ ԼԱՎԱԳՈՒՅՆ ՁԵՎԸ

Յես չեմ կանգ առնելու աշխատանքի վարձատրության այն բոլոր ձևերի վրա, Վորոնք մինչև այժմ Վորձվում էին կոլխոզներում և Վորոնք յերեացին անկենսունակ, այլ կաշխատեմ նկարագրել այն ձևերը, Վորոնք մինչև այժմ գործածվող բոլոր ձևերից ավելի բավարար յերեացին:

Պետք է ասեմ, Վոր աշխատանքի վարձատրության լավագույն ձևեր են հանդիսանում նաև այն ձևերը, Վորոնք կապվում են վարձատրության չափը տնտեսությունից ստացվող արտադրանքի չափի հետ, կամ ավելի ճիշտ, Վորոնք դեպքում աշխատանքի վարձատրությունը ուղղակի կախված է արտադրանքից—Վորքան շատ արտադրանք, այնքան բարձր վարձատրություն:

Բայց այսպիսի վարձատրություն կոլխոզի տնտեսության Վոր բոլոր ճյուղերում մինչև այժմ հաջողվում էր կիրառել: Այսպիսի վարձատրություն հեշտ է կիրառել անասնապահական ճյուղերում—կաթնային անասնապահության, խոզաբուծության, Վորչխարաբուծության, թռչնաբուծության մեջ և այլն:

ԱՂԽԱՏԱՆՔԻ ՎԱՐՁԱՏՐՈՒԹՅՈՒՆԸ ԿԱԹՆԱՅԻՆ ԱՆԱՍՆԱՊԱՀՈՒԹՅԱՆ ՄԵՋ

Կաթնային անասնապահության մեջ ստացվում է կաթ և ջահել անասուն: Յեթե աշխատողների աշխատանքի վարձատ-

բությունը անմիջականորեն կախված համարենք ստացված կաթի և հորթերի քանակական աճումից, ապա տնտեսությունը կարող է հանգիստ լինել կաթնային անասնապահության աշխատանքների համար. աշխատանքը միանգամայն կբավարարի կոխողին, վորովհետև վատ աշխատանքը—վոչ ճիշտ կերակրումը, անմաքուր պահելը և այլն—անմիջականորեն ազդում են կովերի մթերքատվության և աճող ջահել անասունի առողջության վրա: Այդ դեպքում կաթն էլ քիչ կլինի, հորթերն էլ քիչ կլինեն և դանդաղ կաճեն, հետևապես և նախրի թիվը կպակասի:

Հարցը կայանում է նրանում—ի՞նչպես կատարել աշխատանքի վարձատրությունը, վոր կախված լինի ստացվող արտադրանքից: Այդ խնդիրը կարելի չե լուծել այսպես.—

Ասենք թե տնտեսությունն ունի 100 կով, վորոնցից ամեն մեկը միջին թվով տալիս է 150 փութ կաթ: Այսպիսի նախրից կստացվի 15 հազար փութ կաթ և 84 հորթեր, վորոնցից, յեթե հանենք նրանց սատկելու միջին տոկոսը, տարվա վերջը մնում է 80 գլուխ, միջին թվով ամեն մեկը 8 փութ կենդանի քաշով, իսկ ընդամենը 640 փութ: Պայմանականորեն յեթե հաշվենք կաթի փութը 1 ուլբլի, իսկ հորթի մեկը տարվա վերջին 50 ուլբլի, նախրի ընդհանուր յեկամուտը կլինի հետևյալը, 15 հազար փ. կաթը 1 ուլբլով—15 հազար ու, կամ 82 տոկոսը, հորթերի արժեքը 3200 ուլբլի (18 տոկոս), ընդամենը 18200 ուլբլի:

Մենք գիտենք, վոր մի աշխատողը, անասունների բակի վոչ մեքենայացված սարքավորության դեպքում, լիովին կարող է խնամել 10 գլուխ կաթնատու կով, նրանց բազմացումով: Ամառը 100 կով և ամբողջ ջահել անասունը խնամելու համար բավական է ունենալ 2 հովիվ և 10 կովկթուհիներ, վորոնք զբաղված են լինում վոչ թե ամբողջ ուրը, այլ որական մոտավորապես 3 ժամ:

Վորքան ընդհանուր աշխատանք է գործադրվում տարեկան այդ նախրի վրա:

Ձմեռվա ընթացքում, 6 ամսվա կամ 180 ուրվա ընթացքում 10 հոգի աշխատում են 1800 բանվորական ուր (որական

10 ժամ), ամառը 2 հովիվ, ամեն մեկը 185 ուր—370 բանվորական ուր, ամառը 10 կովկթուհիներ, ամեն մեկը 185 ուր (որական 3 ժամ)—555 բանվորական ուր. ընդամենը 2725 բանվորական ուր:

Ձմեռը կովերը կթում են այն աշխատողները, վորոնք խրնամք են տանում կովերին: Ձմեռը անասունների վրա գործադրվող աշխատանքային ուրը տևում է վոչ թե 10 ժամ, այլ վոչ պակաս 12 ժամից: Բայց, յես գտնում եմ, վոր գուտ աշխատանք 10 ժամից պակի չի լինում, մյուս ժամանակը գործադրվում է հանգստի համար և այլն:

Յեվ այսպես, պետք է վարձատրել աշխատավորներին 2725 բանվորական ուրվա համար: Վարձատրությունը, նայած տնտեսության կարողության, կարող է տարբեր չափի լինել: սակայն պարզության համար յենթադրենք, վոր տնտեսությունը կարող է վճարել աշխատավորներին 1 ուլբլի մեկ աշխատանքային ուրվա համար: Այդ հաշվից յեկելով, տնտեսությունը պիտի վճարի 2725 ուլբլի: Հաշվելով, վոր հորթերի աճից տնտեսությունն ընդհանուր յեկամուտի 18 տոկոսն է ստանում և 82 տոկոսը ստանում է կաթից, ապա հորթերին խնամելու աշխատանքի համար պետք է վճարվի (2725×18) կլոր թվով 490 ու. կամ մի փութ աճի վրա հաշվելով 77 կ. հորթերի կենդանի ծանրության մի փութ աճից, իսկ աշխատավարձի մնացած գումարը $(2725 - 490)$ 2235 ու. աշխատավորները պետք է ստանան կաթի հաշվին: Այդպիսով կաթի ամեն մի փթից կստացվի $(2235:15000)$ —15 կոպ:

Յեվ այդպես, աշխատողները ստացած և մեծացրած հորթերի կենդանի քաշի ամեն մի փթից ստանում են 77 կոպ., իսկ հանձնված կաթի փթից 15 կոպ.:

Հետևապես, յեթե 100 կով ունեցող մի գոմին սպասարկում է մի բրիգադ (մատղաշներն էլ հետը), այդ դեպքում բրիգադի ամբողջ տարվա աշխատած գումարը $(2725 ու.)$ բաժանելով որերի քանակին (համաձայն տարիֆիկացիայի), կըստանանք բրիգադի ամեն մի անդամի տարեկան վաստակը:

Որինակ՝

Ա. Ղ. Յ Ո Ւ Ս Յ Ա. Կ № 1

Բանվորների քանակը	Աշխատանքների կամ պատճենների անուն- ները	Ա Մ Ա Ռ Ը			Զ Մ Ե Ռ Ը			Ժամ
		Որ	Ժամ	Ժամ	Որ	Ժամ	Ժամ	
1	Բ ր է ք ա դ ի ր	185	3	555	180	10	1800	2355
9	Տավարապահներ (նույնք և կթողներ)	185	3	4995	180	10	16200	21195
2	Ն ա լ ը ր ա պ ա հ	185	10	3700	—	—	—	3700
Ընդամենը 27250 ժամ								

Ա. Ղ. Յ Ո Ւ Ս Յ Ա. Կ № 2

Բանվորների քանակը	Աշխատանքի կամ պատճենի անունը	Որ	Կատարողի քանակը	Որվա վարձ	Ընդհանուր վատարակը	Մեկ աշխա- տողի վա- տարակը
1	Բ ր է ք ա դ ի ր	235,5	6	1 ա. 20 Կ.	282 ա. 60 Կ.	282 ա. 60 Կ.
9	Տավարապահներ (նույնք և կթողներ)	2119,5	4	1 ա. —	2119 ա. 50 Կ.	235 ա. 50 Կ.
2	Նախարար	370,0	3	— 85 Կ.	322 ա. 90 Կ.	161 ա. 45 Կ.
Ընդամենը 2725 ա.						

Ինքն ըստ ինքյան հասկանալի չէ, վոր նույն այս ձևով բոլոր բրիգադների համար հաշիվ կատարելով, կարելի չէ բրիգադում աշխատող ամեն մեկի վաստակը վորոշել:

Այդպիսով աշխատողները ձգտելով իրենց աշխատավարձն ավելացնել, անպատճառ պիտի ձգտեն նաև կովերի կթվելու ընդունակությունն ավելացնել, աճեցնել ավելի մեծ քանակությամբ սերունդ և վոր այդ սերունդը ավելի մեծ ծանրության լինի: Ինչպե՞ս հասնել դրան: Դրան կարելի չէ հասնել

գործադրելով կովերին առողջ խնամելու և ճիշտ կերակրելու այն ձևերը, վորոնք սահմանել ե գիտությունը: Հետեվաբար, անասնապահության աշխատավորները, հոգալով իրենց աշխատավարձի ավելացման մասին, անհապաղորեն մինչև բարձրագույն աստիճանը պիտի բարձրացնեն նաև այդ ճյուղի յեկամուտը: Միայն պետք ե հնարավորություն տալ աշխատավորներին մաքսիմում յեռանդ հայտաբերել և չխնայել ու վճարել նրանց լրիվ աշխատավարձը ավելի մեծ քանակությամբ կաթ կամ աճ ստանալու դեպքում, չվախենալով, վոր աշխատողների ջանքերով կարող ե անասունների արտադրելու ունակությունը բարձրանալ ասենք թե մինչև 180 փուլ, իսկ սերունդը կաճի վոչ թե 640 փուլ, այլ ասենք 700 փուլ: Այդպիսի դեպքում ամբողջ աշխատանքի համար հարկավոր ե վճարել վոչ թե 2725 ռուբլի, այլ $(18000 \times 15) + (700 \times 77) = 3239$ ռուբլի ստացված արտադրանքի համաձայն:

Այդ գումարը պետք ե վճարել առանց խնայելու, վորովհետև ավելցուկ արտադրանք ստանալուց տնտեսությունը բարձր աշխատավարձ վճարելու դեպքում ել դարձյալ զգալի ոգուսներ կունենա:

Աշխատավարձի մատնանշված ձևի դեմ մի քանիսը առարկում են, վոր աշխատողների մեջ կարող ե առաջ գալ իրենք իրենց աշխատանքով գերծանրաբեռնելու ձգտումը, ի հաշիվ աշխատավորների կրճատման, թե՛ այդպիսի դեպքում աշխատավորը կարող ե վաստակել ավելի, յեթե նույնիսկ կաթնալին անասունի արտադրողականությունը պակասի: Այդ առարկումների հետ համաձայնվել չի կարելի, վորովհետև վարձը կարելի չէ համարել վոչ թե բոլոր աշխատավորների վրա, այլ հաշվել յուրաքանչյուր աշխատավորի վրա առանձնապես, այսինքն՝ կարելի չէ վարձատրություն բաժանումը պայմանավորել այնպես, վոր որինակ, տարվա ընթացքում աշխատել են 10 մարդ և վաստակել են 3239 ռուբլի, ապա նշանակում ե յուրաքանչյուրին դուրս ե գալիս 323 ռուբ. 90 կոպ. և այդ հաշվից յեղնելով, կատարել ամեն մի աշխատավորի վարձատրությունը, պարտավորելով նրան հասցնել աշխատանքների քանակը պլանով նախատեսված չափերին:

Այդպիսի պայմաններում աշխատավորների համար շահավետ չէ աշխատողների թիվը կրճատել, փորովհետև կրճատումը չպիտի ավելացնի ամեն մի առանձին աշխատողի աշխատավարձը:

Ի վերջո պետք է հիշել, փոր. անասնապահության մասնաճյուղում աշխատողների խմբից պետք է մեկին ավագ նշանակել, փորը պատասխանատու լինի այդ ճյուղի անասունների, գույքի, կահավորանքի և կերերի համար: Նրա աշխատանքի համար նրա աշխատավարձին առանձին տարում 5 տոկոս է ավելացվում, յերկրորդ տարին 10 տոկ., յերրորդ տարին 15 տոկ. և այլն: Այս ավելացումներն ևս կնպաստեն աշխատավորների փորակի բարձրացման՝ այս կամ այն մասնաճյուղի ասպարիզում: Իսկ քանի բարձր կլինի աշխատողների փորակն, այնքան ավելի լավ կգնա գործը և ավելի արագ կբարձրանա առանձին ճյուղերի և ամբողջ տնտեսության յեկամուտը:

ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՎԱՐՁԱՏՐՈՒԹՅՈՒՆԸ ԽՈՋԱԲՈՒԾՈՒԹՅԱՆ ՄԵՋ

Վերցնենք բեկոնի ուղղություն ունեցող խողաբուծությունը: Բեկոնի սերունդը աճեցվում է մինչև 7—8-ամյա: Ամեն մի մայրը յերկու անգամ ծնելով տալիս է 15—20 խոզի ձագ, փորոնցից 10 գլուխը սնեցվում են, իսկ մնացածները բրակի յեն յենթարկվում: Ընդամենը սերունդը կարելի յե 50 փութ համարել: Զարգացած խողաբուծություն ունեցող պետություն մեջ համարվում է, փոր մեկ աշխատավորը կարող է 10 մայր սպասարկել նրանց ամբողջ սերունդի հետ միասին: Հետևաբար յուրաքանչյուր աշխատող աճեցնում է 500 փութ կենդանի կշռով սերունդ: Այստեղից հեշտ է փորոշել աշխատավորի վարձը մեկ փթից: Որինակ՝ «Կոմունիստական փորոս» կոմունայում աշխատողներին նշանակված է 1 ուղբի աշխատավարձ կենդանի խոզերի 1 փթից:

Գործնականորեն այդ այդպես է արվում. տարվա սկզբում հոտը հանձնարարում է աշխատողներին ըստ կշռի: Տարվա ընթացքում բոլոր ծախված է խոհանոց առնված խոզերը կշռվում են և վերջապես, տարվա վերջում նորից կշռվում է ամբողջ

հոտը և խոհանոց առնված, ծախված և տարվա վերջում մնացած խոզերի ու տարվա սկզբում յեղած խոզերի հոտի կշռի մեջ յեղած տարբերությունը կազմում է տարվա կենդանի կշռի ընդհանուր աճը: Աճի մեկ փթի համար 1 ուղբի աշխատավարձ համարելով, իմ բերած որինակում աշխատավորը պիտի ստանա 500 ուղբի, մեկ փթից 80 կոպեկ համարելով, աշխատավորը կստանա 400 ուղբի և այլն: Սակայն մեկ փթից աշխատավարձը անպայման պետք է փորոշել փոշ թե տարվա վերջում, այլ տարվա սկզբում, փորպեսզի հնարավորություն տրվի աշխատավորին մաքսիմալ յեռանդ, ինիցիատիվա հայտնաբերելու խողերին ձիշտ կերակրելու, խնամելու և այլն գործում, հիշելով, փոր նախահաշվից ավելի արտադրված ամեն մի փութը ավելացնելու յե նաև նրա աշխատավարձը և ընդհանրապես, նախահաշվից պակասած ամեն մի փութը կնշանակի նրա աշխատավարձի պակասումը:

Ինչ վերաբերվում է խողաբուծության մեջ փորակյալ աշխատանքը խրախուսելուն, ապա այստեղ ևս, ինչպես և ուրիշ ճյուղերում, անհրաժեշտ է սահմանել ամեն տարվա 5 տոկոսային ավելացումն աշխատավորի հիմնական աշխատավարձի վրա:

Իսկ մասնաճյուղում աշխատողների քանակը պակասեցնելով, իրենց աշխատավարձը ավելացնելու ձգտումների առաջն առնելու համար անհրաժեշտ է յուրաքանչյուր աշխատողի համար սահմանել նրա սպասարկելիք գլուխների քանակը (նորման), փորի փոփոխումը դեպի պակասումը փոշ մի ոգուտ չի տալիս աշխատավորին:

ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՎԱՐՁԱՏՐՈՒԹՅՈՒՆՆ ԱՆԱՍՆԱՊԱՀՈՒԹՅԱՆ ՈՒՐԻՇ ՀՅՈՒՂԵՐՈՒՄ ՅԵՎ ԹՈՋՆԱԲՈՒԾՈՒԹՅԱՆ ՄԵՋ

Աշխատանքի վարձատրությունը փոխարաբուծության մեջ կարելի յե հեշտությամբ հաշվել և այդ կախված կլինի նաև կաթնային անասնապահության մեջ ստացված բրդի և խաշների քանակից:

Թունաբուժության մեջ աշխատավարձը հաշվի չէ առնվում 1000 ձվից, կամ աճեցված հավերի գլխից: Կարծում եմ, վոր կաթնային տնտեսության և խոզաբուծության համար կատարված թվաբանական նման հաշիվներ կատարելը զգալար չէ և ամեն մի ճյուղի համար հաշիվներ կատարել այստեղ ավելորդ եմ համարում և անցնում եմ տնտեսության ուրիշ ճյուղերում աշխատանքի վարձատրության ձևերի նկարագրության:

ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՎԱՐՁԱՏՐՈՒԹՅՈՒՆԸ ԴԱՇՏԱԲՈՒԾՈՒԹՅԱՆ ՄԵՋ

Դաշտաբուծությունն աշխատանքի վարձաարության ձևով տարբերվում է անասնաբուծությունից նրանով, վոր դաշտաբուծության արտադրանքը հալածակ անասնաբուծության արտադրանքին, ավելի մեծ տատանումների յե յենթակա: Բերրի տափներին արտադրանքն ավելի շատ է ստացվում, իսկ անբերրի տարիներին—ավելի քիչ: Բերքի քանակի այդպիսի անկայունության պայմաններում աշխատանքի վարձատրությունն ուղղակի կախումի մեջ դնել արտադրանքից անհնարին է. բացի դրանից, դաշտաբուծությունն եյական տարբերություն ունի անասնաբուծական ճյուղերից նրանով ևս, վոր այդ ճյուղը, հալածակ անասնաբուծության աշխատավորների, մշտական շտատով չի սպասարկվում, այլ ժամանակավոր աշխատավորներով: Դաշտաբուծության մեջ աշխատանքը կատարվում է վոչ թե ամբողջ տարին, այլ սեզոններով: Դա ևս դաշտաբուծությունն առանձին դրության մեջ է դնում: Դաշտաբուծության մեջ աշխատանքները կատարում են այն աշխատավորները, վորոնք ձմեռն աշխատում են կամ արհեստանոցներում, կամ տնային տնտեսության մեջ (կանայք), կամ ընդհանուր-տնտեսական և այլ աշխատանքների վրա:

Դաշտաբուծութեան աշխատավորները ամառվա ընթացքում ևս իրենց ամբողջ ժամանակը միանավասար չափով դաշտաբուծութեան մեջ չեն ոգտագործում. յերբեմն նրանք լիակատար ծանրաբեռնված են լինում, իսկ յեթե լիակատար չեն ծանրաբեռնվում, ապա անհրաժեշտ ե լինում տեղափոխել նր-

ըմանց ուրիշ ճյուղեր, ինչպես որինակ՝ այգեգործության, խա-
ղողագործության, բանջարաբուծության և այլն մեջ: Այդ բո-
լոր հանգամանքները արգելում են դաշտաբուծության աշխա-
տավորների աշխատավարձը կառուցել այնպիսի սխառմով,
ինչպիսին է անասնաբուծական ճյուղերում: Դաշտաբուծու-
թյան մեջ աշխատավարձի ուրիշ սխառմ պետք է լինի: Յեւ
զանազան կոլխոզների մինչև այժմ գործադրած բոլոր ձևերից
վարձատրության ամենաբարձր ձևը պետք է համարել աւխա-
սանի վարձատրության գործարային ձևվր դաշտաբուծության
մեջ:

Գործարքային աշխատավարձը այնքան կատարյալ չէ, փորձան աշխատավարձի վերև նկարագրված սխտեմները անաս- նաբուծության ճյուղերի մեջ, փորովհետև գործարքային վար- ձատրությունն աշխատանքի փորակի բարձրացման խթան չի տալիս. կարելի չէ շատ աշխատանք կատարել, բայց կատարել անփուլթ, հապճեպ կերպով: Տնտեսության համար աշխատան- քի այդպիսի կատարումը ցանկալի չէ և փաստակար ե: Դրա- նումն է աշխատանքի գործարքային վարձատրության պակա- սությունը: Սխտեմի այդ պակասությունն ուղղել հնարավոր է, ըստ յերևույթին, միայն աշխատանքի կատարման խիստ ստուգում մտցնելով: Պատասխանատվության վախով կատար- վող աշխատանքը փոխարինել աշխատավորների ինիցիատիվով, ինչպես դա տեղի ուներ անասնապահական ճյուղերում, իհար- կե, անհնարին է և քանի դեռ հնարավորություն չկա աշխա- տավարձի ուրիշ ձևեր առաջարկելու դաշտաբուծության մեջ, ստիպված ենք կանգ առնել գործարքային վարձատրության վրա:

Խնչպես կազմակերպել գործարքային վարձատրուլթյունը:

Նրա ճիշտ կազմակերպման համար նախ և առաջ անհրա-
ժեշտ է աշխատանքի ճիշտ հաշվառքը: Դաշտաբուծության բո-
լոր աշխատանքները պետք է վնահատվեն ըստ նրանց դժվա-
րության, նրանց կատարման համար անհրաժեշտ ժամանակի,
առողջության վրա ունեցած ազդեցության և այլն: Այս բոլոր
պայմաններից կախյալ բոլոր աշխատանքները բաժանվում են
փոքր կարգերի (տես յերես 61--77): Բոլոր կոլխոզների հա-

մար ընդունելի բաժանում տալ անկարելի յե, վորովհետև աշխատանքների բնույթը շատ առանձնահատկություններից ե կախված՝ կլիմայից, հողից, մեքենայացման աստիճանից, ինվենտարի կարգին լինելուց և այլն: Սակայն, կարծում ենք, վոր հիմք չկա կատեգորիաների նոր քանակների ստեղծագործման ձգտելու և պետք ե ընդունել վորպես բոլոր աշխատանքները 5 կամ 7 կարգի կատեգորիաների բաժանումը, ինչպես այդ գործադրվում ե մի շարք կոլխոզներում ներկայումս:

Ձանազան կատեգորիաների բաժանված աշխատանքների վարձատրության տարբերությունը պետք ե սահմանել հետևյալ փոխհարաբերությամբ*):—

Առաջին կատեգորիայի աշխատանքները գնահատելիս վորոշել 1 ուղբի, յերկրորդ կատեգորիայի աշխատանքները— 1 ու. 25 կոպեկ, 3-րդ կատեգորիա— 1 ու. 50 կոպ., 4-րդ— 1 ու. 75 կոպ. 5-րդ— 2 ուղբի, 6-րդ— 2 ու. 50 կ., 7-րդ— 3 ու:

Պետք ե, սակայն, ավելացնել, վոր ասենք թե 2-րդ կատեգորիայի աշխատանքներ կատարողը անպայման չպիտի ստանա 1 ուղբի 25 կոպեկ, ինչպես ասված ե մեր բերած որինակում:

Հիշված վարձատրությունը նա կստանա միայն այն դեպքում, յեթե այդ տեսակ աշխատանքի վերաբերմամբ, մի որվա ընթացքում տա սահմանված որեկան նորմայի 100 տոկոսը: Բացի դրանից, շահագրգռման նպատակով պետք ե սահմանել հետևյալը.— յեթե աշխատողը կատարեց իր որական աշխատանքային նորման 110 տոկոսով, նա պետք ե ստանա 2-րդ կարգի որավարձը 115 տոկոսով, Ընդհակառակը, յեթե նա իր որական աշխատանքային նորման կատարեց 90 տոկոսով, կըստանա որավարձ 85 տոկոսով (2-րդ կարգի որավարձի հաշվով):

*) Պետք ե ավելացնել, վոր կատեգորիաների հատուկ փոխհարաբերությունը առանձին կոլխոզներում կարող ե լինել և ուրիշ:

Բայց, վորպեսզի ամեն մի աշխատողի համար ամեն անգամ, ամեն որ հաշիվներ չանել, պետք ե խմբական կամ բրիգադային սղելչինայի կարգ մտցնել մինչև մի վորևե աշխատանքի վերջանալը: Այստեղ իհարկե պետք ե հաշվի առնել, թե առաջադրված ամբողջ աշխատանքը կատարելու համար վոր կատեգորիաներով և ինչքան աշխատանքային օրեր են պահանջվում:

Խմբական (բրիգադա) սղելի աշխատանքի դեպքում խմբակն իր դեկավարի միջոցով ամեն մի առաջադրությունն ըստանում ե բրիգադիից և հենց սրան ել, կամ թե ամբողջ բրիգադից աշխատանքն ընդունող հատուկ մարդուն— հանձնում ե կատարված աշխատանքը:

Վերջացնելով դաշտավարության մեջ աշխատանքը վարձատրելու յեղանակների նկարագրությունը, անհրաժեշտ եմ համարում մի քիչ ել կանգ առնել կալսի ժամանակ աշխատողների վարձատրության վրա: Ամենից լավ ե այդ աշխատանքը վարձատրել կալսելուց ստացված հացահատիկի ամեն մի փթից: Այստեղ պիտի ասել, վոր զանազան ուլժի և զանազան արտադրողականության կալսիչների աշխատանքի հաշիվը միատեսակ չե, բայց դժվար ել չե հաշիվ անել, թե մեկ փթից հաշվելով, ինչքան վարձատրություն պիտի տալ, յեթե իհարկե գիտես կալսիչ մեքենայի արտադրողականությունը, եդ մեքենայի վրա աշխատողների թիվը և տնտեսության մեջ գոյություն ունեցած աշխատանքի վարձատրության միջին չափը: Ահա մի ուրինակ «Կոմունիստական Փարոս» կոմունայից.— եստեղ 6 ուլժանոց կալսիչի վրա աշխատողները ստանում են 6 կոպեկ (կալսելուց ստացված հացահատիկի մի փթից. կալսիչն որական տալիս ե 1000 փութ հացահատիկ ու նրա վրա աշխատում են 30 չափահաս և 10 անչափահաս աշխատողներ:

**10 ՃԱՄՅԱՆ ԲԱՆՎՈՐԱԿԱՆ ՈՐՎԱ ՆՐԱՏԱԴՐԱՆՔԻ
ՄՈՏԱՎՈՐ ՆՈՐՄԱՆԵՐԸ*)**
(ԶԱՏԱՎԱԾ ԿՐՈՒՄ)

ԱՆԱՍՆԱԲՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆ

Աշխատանքի տեսակը	1 բանվարտագրանք	Աշխատանքի բնույթը	Կարգը (բաժր.)	Ծանոթություն
1. Զիյերին խնամելը	Ամեն մի ախտի կամ մոտավորապես 80—100 ձիու համար մի ավագ	Ավագ ձիապահը հսկում է ձիապահների վրա, պատասխանատու չէ ձիերի համար, ձիապահներին կերի նորմաներ և տալիս և հսկում է մատյաններին՝ ծնելու ժամանակ:	4	
ա) Բանող ձիերին	10—15	Զիապահները խնամում, կերակրում, ջրում և մաքրում են բանող ձիերին. նրանք մաքրում են նաև շենքը:	2—3	
բ) Ազնվացի ձիերին	Յուրաքանչյուրի կամ մոտավորապես 40—60 ձիու համար մի ավագ	Ավագ ձիապահը կատարում է նույնը, ինչ վոր բանող ձիերի ավագ ձիապահը. բացի դրանից, նա ձիերին վարժեցնում ու զուգավորում է և մատյաններին ծնելիս հսկում է: Փորձառու պետք է լինի:	5	

*) Այս նորմաները վորոշ փոփոխությամբ վերցված են «Организация, учет и оплата труда в животноводческих колхозах» գրքից, Ա. Ս. Բուսիգինի խմբագրությամբ, 1930 թիվ:

Աշխատանքի տեսակը	1 բանվարտագրանք	Աշխատանքի բնույթը	Կարգը (բաժր.)	Ծանոթություն
	10—12	Զիապահները կատարում են նույնը, ինչ վոր բանող ձիերի ձիապահները. բացի դրանից, ձիերին վարժեցնում և զուգավորում են: Ազնվացի ձիերին խնամելու գործում նրանք փորձառու թյուն պետք է ունենան:	3—4	Ամեն մի ձիուն առանձին բաժանումում պահելիս մարդու նորման պակասում է մինչև 8 ձի:
գ) Զիյերին արածացնելը (յերամակով)	60—80	Զիարածը գիշեր ու ցերեկ արածացնում է ձիերին, պատասխանատու չէ յերամակը գողերից և զաղաններից պաշտպանելու գործում:	3	
II. Խոտոյեղջուրափոր անասունների խնամելը				
ա) Յեզնե-րին խնամելը	20	Յեզապահը խնամում է յեզներին, նրանց կերակրում ու ջրում և մաքրում է շենքը: Պետք է ծանոթ լինի լծասարքի հետ:	3	Ազնվացիկ ցուլերին խնամելիս արտադրանքի նորման իջեցվում է 10-ը գլխի:

Աշխատանքի տեսակը	1 բանվարտագրանք	Ասեխատանքի բնույթը	Կարգը (թիվ)	Ծանոթություն
բ) Կովերին խնամելը	Ամեն մի գովի մոտ 150—180 կովի համար մի ավագ	Ավագ տավարապահը հսկում է յեղապահները վրա, հետևում է կովերի զուգավորմանն և ծնելուն, կերը տալիս է տավարապահներին:	4	Յեթե 1 տավարապահին ընկնում է 40 կովից պակաս, այն ժամանակ նա մասնակցում է մյուս տավարապահների աշխատանքներին:
	20—25	Տավարապահը (կին կամ տղամարդ) անասուններին խնամում, կերակրում և մաքրում է, աղբը հավաքում և դուրս է տանում. նա մաքուր պետք է պահի շենքը և կովերին:	2—3	
գ) Մատղաշներին խնամելը	30—35	Տավարապահները տավարին խնամում, կերակրում և ջրում են, տավարին և շենքը մաքրում են:	2—3	Շաքարի և ոգու գործարաններին կից պահելիս արտադրանքի նորման իջնում է մինչև 20 գլխի:
դ) Տավարին գիրացնելը	25	Կերակրում, խնամում և մաքրում է:	2—3	
ե) Կովերին կթելը	60—75	Ավագ կթողը (կին) ղեկավարում է կթելու գործը՝ իր անձնական մասնակցությամբ, հետևում է, կովերը կանոնավոր կթվեն, կաթն ամանների մեջ լեցվի և բաժանվի:	4	Ամեն մի կլթողի արտադրանքի որական նորման հավասար պետք է լինի 100—120 լիտր կաթի:
	8—12	Կթողը (կին) կովերին կթում է, կուրծքերը մասնատված են անում, ամանները լվանում և հորթերին դույլով ջրում է:	3	

Աշխատանքի տեսակը	1 բանվարտագրանք	Ասեխատանքի բնույթը	Կարգը (թիվ)	Ծանոթություն
ը) Խոշոր անասունների խնամքը				Անտառոտ վայրերում 50—100 գլխի համար պետք է մի նախարական և մի ոգնական, իսկ 100—150 գլխի համար՝ 1 նախարական և 2 ոգնական:
1. Անտառոտ վայրերում	50	Նախարական արածացնում է նախիրը և պատասխանատու չե տավարի ամբողջության համար: Նա խնամելու և կերակրելու փորձառություն պետք է ունենա:	3	150-ից ավելի լինելու դեպքում նախարականների և ոգնականների թիվը ավելացվում է համապատասխան չափով: Դաշտերում և մարզագետիններում 75—150 գլխին—1 նախարական և 1 ոգնական, 150—300 գլխին՝ 1 նախարական, 2 ոգնական:
2. Դաշտային վայրերում	75	Նախարականի ոգնականին ինքըն առանձին արածացնում է 30—40 գլուխ հորթերին:	1	300-ից ավելի լինելու դեպքում նախարականների և ոգնականների քանակն ավելացվում է համապատասխան չափով:

Աշխատանքի տեսակը	1 բանվարտադրանք	Աւելացման բնույթը	Կարգը (բաժր.)	Ծանոթություն
III. Խոզերի խնամելը				
Մայր խոզը, վորձը և ձագերը	Ամեն մի խոզանոցին 1 ավագ 40—50 վանդակի համար	Ավագ խոզապահը ղեկավարում է խոզերին խնամելու գործը և հսկում է խոզապահների աշխատանքների վրա: Նա պատասխանատու է խոզանոցի պահպանության համար: Կերը խոզապահներին է տալիս, հսկում է ծնող խոզերի վրա:	4	
Մայր խոզը, վորձը, ձագերը	10 վանդ.	Խոզապահները խնամում են խոզերին և ձագերին, կեր են պատրաստում, շենքը մաքրում և խոզերին լողացնում:	3	10 վանդակում վոչ ավելի, քան 100—80 գլուխ 2—5 6 ամսական գոճիներ: 10 վանդակում վոչ ավելի, քան 80—60 գլուխ 5—8 ամսական խոզեր:
Խոզերին արածացնելը	50 գլ.	50—100 գլխի համար 2 խոզարած, իսկ 100-ից վեր լուրաքանչյուր 50 գլխի համար ավելացնել 1 խոզարած:		

Աշխատանքի տեսակը	1 բանվարտադրանք	Աւելացման բնույթը	Կարգը (բաժր.)	Ծանոթություն
IV. Վոչ խառնեղեն խնամելը				
ա) Վոչ խառնեղեն արածացնելը	Յուրաքանչյուր հոտին կամ մ ամսվոր 1000—1500 վոչ խառնեղեն 1 ավագ հովիվ	Ավագ հովիվն արածացնում է վոչ խառնեղենին, ղուգավորում և հետևում է նրանց ծննդյան: Կովում է վոչ խառնեղենի վրա ապրող միջատների և կաշվի հիվանդությունների դեմ: Անասուններին նախնական ոգնություն հասցնելու համար պետք է ծանոթ լինի անասնաբուժական փորձնական գիտելիքներին:	4	Առանց գառների 1000—1200 վոչ խառնեղեն 1 հովիվ 1 ոգնական և 1 շուն: Գառներով 1000 վոչ խառնեղեն 5 հովիվ, 2 ոգնական և շներ: Անասունների քանակը 500-ից ցած լինելու դեպքում սպասարկողների թիվը չի կարելի պակասեցնել համապատասխան չափով:
բ) Վոչ խառնեղենի ծնունդը	200—250	Վոչ խառնապահը խնամում է վոչ խառնեղենին, պատասխանատու է նրանց ամբողջությամբ համար: Նա պետք է գիտենա ղեկավարել և հետևել ծննդուն:	2—3	
	300—400	Ոգնականները:	2—3	
գ) Վոչ խառնեղենի կրթություն	100—150	Նույնը, ինչ վոր վոչ խառնապահի համար:	2	

Աշխատանքի տեսակը	1 բանվարտադրանք	Ա.ժխտասանքի բնույթը	Կարգը (paspr.)	Ծանոթություն
գ) Վոչխարներին լողացնելը	40—50		1—2	
յե) Վոչխարներին խուզելը		Սուղողը վոչխարներին խուզում է: Անասունների և գործիքների հետ վարվելու համար նա պետք է ունենա շնորք և փորձառություն:	3	Նայած թե ինչ ժամանակ է խուզվում:
Կոշտ բրդանի	15—20			
Կիսակոշտ բրդանի	12—18			
Մերինոսի բրդանի	10—16			
V. ձագարներին խնամելը	100—120 վանդ.	ձագարապահը խնամում և կերակրում է ձագարներին, մաքրում է շենքը, հսկում է մայր ձագարների և ձագերի վրա և առանձնացնում է հիվանդներին:	3	Կարելի չէ 50—100 վոլյեր՝ նայած վանդակների սիստեմին և դասավորությանը:
VI. Թռչունների խնամելը	Ամեն մի թռչնանոցի համար 1 սովաթռչնանոց	Ավագ թռչնապահը ղեկավարում է թռչնանոցի աշխատանքները՝ իր անձնական մասնակցությամբ: Նա ստատսխանատու չէ ամբողջ թռչնանոցի համար:	4	

Աշխատանքի տեսակը	1 բանվարտադրանք	Ա.ժխտասանքի բնույթը	Կարգը (paspr.)	Ծանոթություն
Սոռնոր թռչուն	600—700	Թռչնապահը խնամում է թռչուններին և մաքրում է շենքը:	2—3	Բաղեր, սաղեր, հնդկահավեր, հավեր
Միջակ թռչուն	700—800	Կերակրում է թռչուններին, մաքրում է շենքը:	2—3	
Թուխներ	200—250	Հսկում է բների վրա:	1—3	

ԱՂԽԱՏԱՆՔՆԵՐԻ ԲՆՈՒՅԹՆ ՈՒ ՄՈՏԱՎՈՐ ԲԱԺԱՆՈՒՄԸ՝ ԸՍՏ ԱՂԽԱՏԱՎԱՐՁԻ ԿԱՐԳԵՐԻ

Nº	Արհեստների անունը	Ա.ժխտասանքների բնույթը	Կարգը (paspr.)
1	Զիապահը	ա) Յերք ձիերը ցեղի համար են Ավագ ձիապահը վերահսկում է ձիապահների գործունեությունը՝ վրա, պատասխանատու չէ ձիերի համար, հետևում է վարժեցնելուն, զուգավորելուն և ծնելուն: Յեղային ձիերին խնամելու գործում նա վորոշ փորձառություն պետք է ունենա: Կրտսեր ձիապահը խնամում է ագնավացեղ ձիերին, այսինքն նրանց կերակրում, ջրում, մաքրում, վարժեցնում և զուգավորում է, բացի դրանից, նա պետք է ախտոր մաքրի: Նա փորձառու պետք է լինի	5

կերակրելու, խնամելու և զուգավորելու գործում:

3

բ) Յերբ ձիյերբ բանող եմ

Ավագ ձիապահը վերահսկողության ե յեն-
թարկում կրտսեր ձիապահների գործունե-
յությունը, պատասխանատու յե ձիյերի
պահպանության համար: Նա խոշոր տնտե-
սություններում աշխատելուց վորոշ փոր-
ձառություն ձեռք բերած պետք ե լինի:
Պատասխանատու յե ձիասարքի պահպանու-
թյան և ամբողջության համար:

4

Կրտսեր ձիապահը խնամում ե բանող ձի-
յերին, ախինքն կերակրում, ջրում և մաք-
րում ե. ախուր, կարգի յե բերում:

3

2 Ձիարածը

Ձիյերին գիշեր ու ցերեկ արածացնում և
յերամակը գողերից և գազաններից պաշտ-
պանում ե:

3

3 Յեզապա-
հը

Յեզային յեզների ավագ յեզապահը ընդ-
հանուր ծանոթություն ունի կերաբաժին-
ներ կազմելու գործում: Տարրական գիտե-
լիքներ ունի անասուններին բժշկելու և
գժբախտ պատահարների դեպքում նրանց
նախնական ոգնություն հասցնելու համար:
Գիտե անասունների վոտներն և բաշը խը-
նամելը: Գիտե լծի կազմությունը և նրան
խնամելը: Հեկավարում ե կրտսեր յեզա-
պահների աշխատանքները՝ անասուններին
կերակրելու և խնամելու, ինչպես նաև աղ-
բը դուրս տանելու և կանոնավոր տեղավո-
րելու գործում:

3

Բանող յեզների ավագ յեզապահը կատա-
րում ե նույնը՝ ինչ վոր ցեղային յեզների
ավագ յեզապահը:

3

Կրտսեր յեզապահը փորձառություն պետք
ե ունենա անասուններին կերակրելու և
խնամելու գործում: Պիտի գիտենա անա-
սունների հետ վարվելը, նրանց վոտներն
ու բաշը խնամելը և ծանոթ լինի լծի կազ-
մությանը: Պատրաստում ու բաժանում ե
կերը և ջրում ե անասուններին: Մաքրում
ե յեզներին, մաքրում ե նաև ջրի ձամբան
և դուրս ե տանում աղբը: Պահպանում ե
յեզանոցի կարգն ու կանոնը:

2

4 Տավարա-
պահը

Ավագ տավարապահը պետք ե գիտենա
տավարի տեսակները, նրանց կանոնավոր
խնամելն ու կերակրելը, զուգավորելն և
նախնական բժշկական ոգնություն հասց-
նելը: Պետք ե իմանա վորոշել զուգավորե-
լու և ծնելու ժամանակը, կերի նորմաներ
կազմելն և ձագերին մեծացնելը: Հեկավա-
րում ե անասուններին խնամելու աշխա-
տանքը և հետևում ե, վոր անասնապահու-
թյան ասպարիզում աշխատողները իրենց
պարտականությունները կատարեն: Հետե-
վում ե ախուր ընդհանուր դրությանը: Ա-
նասունների համար պահանջվող կերի պլան
ե կազմում:

4

Կրտսեր տավարապահները (կին և տղա-
մարդ) փորձնական գիտելիքներ պետք ե
ունենան անասուններին խնամելու, զուգա-
վորելու և նախնական բժշկական ոգնու-

- 5 Կթողները Թյուն հասցնելու գործում: Նրանց պարտա-
կանությունն է նաև կեր մատակարարելը,
անասուններին կերակրելը, աղբ հավաքելն
ու դուրս տանելը և գոմը մաքուր պահելը: 3
- 6 Կաթնա- Պետք է իմանա կաթ վերամշակող մե-
պահը քենաների հետ վարվելը, սերգատների քան-
դելն ու սարքելը և կաթնամթերքներ պա-
հելու կանոնները: Նա պատասխանատու չէ
ամանների և գործիքների մաքրության
համար: 3
- 7 Խոզապա- Ավագ խոզապահը խնամում է ցեղային
հը խոզերին և ձագերին (ցեղային տնտեսու-
թյան մեջ): Պատասխանատու չէ խոզանո-
ցի պահպանության համար և հետևում է
խոզերի ծնելուն: 4
- 8 Կրտսեր կթողը (կին կամ տղամարդ) ղե-
կավարում է կովերի կթելու գործը՝ ինքն
անձամբ մասնակցելով այդ աշխատանքին:
Հետևում է կանոնավոր կթելուն և կթելու
ժամանակ առողջապահական բոլոր պայ-
մանները կատարելուն: Նշանակում է կթե-
լու կարգն ու հերթը: 4
- 9 Ուղտա- Խնամում են, կուրծքերը մասսաժ են անում և
պահը ամանները լվանում: Նրանք պետք է գիտե-
նան անասունների հետ լավ վարվելու և
հորթերին կաթ տալու յեղանակը: 3
- 10 Խուզողը Խուզում է վոչխարներին և ուղտերին:
Շնորք և վարժություն պետք է ունենա՝
անասունների և գործիքների հետ վարվելու
գործում: 3
- 11 Նախրա- Արածացնում է տավարին և նրան կըշ-
պանը տացնելու և վողջ պահելու պատասխանա-
տվությունը վերցնում է իր վրա: Խնամե-
լու և կերակրելու փորձառություն պետք է
ունենա, ծանոթ պետք է լինի անասուն-
ներին նախնական բժշկական ոգնություն
հասցնելու գործին: 3
- 12 Նախրա- Մենակ արածացնում է խոզերին և հոր-
պանի ոգ- թերին: 2
նականը

- 8 Վոչխա- Խնամում և կերակրում է խո-
րապահը զերին և ձագերին, կեր է պատրաստում և
շենքն է մաքրում: Մասնագետի ցուցմունք-
ներով լողացնում և կշռում է խոզերին: 3
- 9 Ուղտա- Խնամում և կերակրում է վոչխարներին
պահը և պատասխանատու չէ նրանց ամբողջու-
թյան համար: Անհրաժեշտ փորձառություն
պետք է ունենա անասուններին զուգավո-
րելու և ծնելուն հետևելու գործում: 4
- 10 Խուզողը Խնամում և հսկում է ուղտերին, ծանոթ
պետք է լինի ուղտերի բնավորությանն ու
սովորություններին: 3
- 11 Նախրա- Արածացնում է տավարին և նրան կըշ-
պանը տացնելու և վողջ պահելու պատասխանա-
տվությունը վերցնում է իր վրա: Խնամե-
լու և կերակրելու փորձառություն պետք է
ունենա, ծանոթ պետք է լինի անասուն-
ներին նախնական բժշկական ոգնություն
հասցնելու գործին: 3
- 12 Նախրա- Մենակ արածացնում է խոզերին և հոր-
պանի ոգ- թերին: 2
նականը

- 13 Ճագարա-
պահը խնամում ու կերակրում է ճագարներին
և մաքրում է շենքը: Հետևում է, վոր մայ-
րը ճագերին կերակրի: Առանձացնում է հի-
վանդներին: 3
- 14 Շուն
պահողը խնամում է կերակրում է շներին. շնա-
բույնը և շներին մաքուր պետք է պահի և
հետևի, վոր լակոտները կանոնավոր մե-
ծանան: 3
- 15 Թռչնա-
պահը ա) Ավագը ղեկավարում է թռչնանոցի
աշխատանքները՝ ինքն անձամբ մասնակցե-
լով այդ աշխատանքներին: 4
- բ) Կրտսերը խնամում է կերակրում է
թռչուններին, մաքրում է շենքը, հավա-
քում է ձվերը և հետևում է բներին: 2—3
- 16 Հովիվ-
վոչխա-
րապահը (ցեղային
վոչխար-
ների հա-
մար) Վոչխարներին արածացնում է զուգավո-
րում է: Կովում է վոչխարների վրա ապ-
րող միջատների (տեղական ճանճի թրթու-
րը) և կաշվի հիվանդությունների դեմ:
Գործնական անասնաբուժական գիտելիքներ
պետք է ունենա՝ անասուններին նախնա-
կան ոգնություն ցույց տալու և նրանց վրա
հսկելու համար:
ա) Հովվի ոգնականը 5
3
- 17 Պահապա-
նը Դրսից պահպանում է փակ շենքերը, շտե-
մարանները և պահեստները. պատասխանա-
տու յե կնիքների և կողպեքների անվնա-
սություն համար: Պահպանում է այգիները,
դաշտերում գտնվող ղեզերն ու անշունչ ին-
վենտարը, ինչպես նաև ցանքներն ու արո-
տավայրերը: 1

- 18 Պահես-
տապետը Հավ գրագետ պետք է լինի և գիտենա
հաշիվ պահել: Գործնականում ծանոթ պետք
է լինի գյուղատնտեսական զանազան մե-
քենաներին, նրանց մասերին և այլն: Պետք
է գիտենա մեքենաներ և այլ առարկաներ
պահելու ձևերը: Ընդունում է բաց է թող-
նում զանազան նյութեր, ընդունում է նոր
ինվենտար, պահում է այն և տալիս է մի-
այն աշխատանքի ժամանակ: Առանձնաց-
նում է ռեմոնտի կարիք զգացող մեքենա-
ները: Պատասխանատու յե նյութերի և մե-
քենաների ամբողջություն ու անվնաս լի-
նելու համար: 4
- 19 Կշռողը Հավ գրագետ պետք է լինի և փորձառու-
թյուն ունենա կշռելու մեջ: Պարտավոր է
գիտենալ կշռի մետրիքական չափերը: Կշռ-
ում է բերքը՝ հավաքելու և հանձնելու
ժամանակ: Պատասխանատու յե կշռքի ու-
ղիվ լինելու և ապրանքների ընդունելու-
թյան ու առաքման ժամանակ կշռելու աշ-
խատանքները լավ և կանոնավոր կազմա-
կերպելու խնդրում: Ամեն ինչ գրի պիտի
առնի և հաշիվ պահի: 4
- 20 Ֆուրա-
ժիբը Հավ գրագետ պետք է լինի: Մատակա-
րարում է դասավորում է ֆուրաժը: Պա-
տասխանատու յե ֆուրաժի ամբողջություն
համար: 3
- 21 Մաքրողը Մաքրողի պարտականությունն է՝ շենքե-
(կին կամ
տղամ.) րը մաքրել ու կարգին պահել և հատակնե-
րը լվանալ: 2

22 Ծանր աշխատանք կատարող բանվոր կատարում է ավելի մեծ չափով ֆիզիքական ուժ պահանջող աշխատանքներ, քանդում է հողը, ապրանքները բաժնուժ ու դատարկում է, վառելու համար փայտ ե պատրաստում, աղտեղությունները մաքրում և ձեռքով արհեստական պարարտանյութեր ե ցրում:

23 Թեթեւ աշխատանք կատարող բանվոր Դաշտում, այգում, բանջարանոցում, բակում և այլ տեղերում կատարում է ֆիզիքական մեծ ուժ չպահանջող աշխատանքներ, քաղհանը, խոտ դիզելը, ջվախներ լցնելը, բ) ձիաքաշ փոցխով աշխատելը, բակ մաքրելը, յեզներ կամ ձիյեր քշելը, շենքեր մաքրելն ու հատակներ լվանալը:

24 Զանազան աշխատանքների ավագ բանվորը Պետք ե կարողանա կատարել հանձնարարված աշխատանքները: Ինքն ևս անձամբ մասնակցում է աշխատանքներին: Ղեկավարում է բանվորների մի վորոշ խումբ՝ աշխատանքը լավ կատարելու որինակ ցույց տալով նրանց: Պատասխանատու յե գյուղատնտեսական ինվենտարը կանոնավոր ոգտագործելու և աշխատանքի վորակի համար:

25 Ավագ տրակտորիստը Պետք ե պարզ և բազմակողմանի գաղափար ունենա հողի մշակման զանազան ձևերի, տարբեր տրակտորների և նրանց կրցվող գործիքների ու գյուղատնտեսական մեքենաների կազմության, նմանապես և նրանց կանոնավոր ոգտագործելու մասին: Պետք ե գիտենա տրակտոր քանդելը, կրկին հավաքելն ու հիմնական նորոգում կատարելը: Նա հրահանգներ ե տալիս կրտսեր տրակտորիստներին և տրակտորին կցվող

3

1

4

գործիքների վրա աշխատող բանվորներին՝ գյուղատնտ. գործիքների հետ լավ վարվելու և նրանց ամենալավ կերպով ոգտագործելու մասին: Կազմակերպում և ղեկավարում ե բոլոր աշխատանքները:

7

26 Ավագ տրակտորիստը

ա) 1-ին կարգի: Պետք ե գիտենա բոլոր, նմանապես և ծանր տրակտորների կազմությունը, ծանոթ լինի գյուղատնտ. գործիքներին ու մեքենաներին և հող մշակելու զանազան ձևերին: Աշխատում ե „Гусеничный“ կոշվող տրակտորով: Ծախսվող վառելանյութի և յուղի համար հաշիվ ե պահում, գրի առնելով նաև տրակտորի աշխատանքը: Հարկ յեղած գեպքում քանդում ե տրակտորը, մաքրում, հավաքում և հիմնական նորոգում կատարում: Պատասխանատու յե տրակտորի նորմալ աշխատելու համար:

6

բ) 2-րդ կարգի: Ծանոթ թպետք ե լինի հող մշակելու զանազան ձևերին: Պետք ե գիտենա իր տրակտորի և գյուղատնտ. պարզ մեքենաների կազմությունը: Աշխատում ե տրակտորով և ծախսվող վառելանյութի ու յուղի, նմանապես և տրակտորի աշխատանքի համար հաշիվ ե պահում: Ավելի վորապալ բանվորների հսկողությամբ քանդում ե տրակտորը, մաքրում, հավաքում և ընթացիկ ռեմոնտ ե կատարում:

6

27 Տրակտորին կցվող մեքենաների վրա

Լավ ծանոթ պետք ե լինի մեքենաներին և գիտենա նրանց լավագույն կերպով ոգտագործելու ձևերը: Պետք ե գիտենա այդ մեքենաներով աշխատել, նրանց քանդել ու

- աշխատող բանվորը հավաքել, փչացած մասերը փոխել և աշխատանքի ժամանակ մեքենաները կարգի գցել: Խնամում և յուզ ե քսում աշխատանքի ժամանակ:
- 28 Հավաքողները Աշխատում են հնձող մեքենաներով: Կատարում են ծանր և կամ վորոշ շնորք պահանջող ձեռքի աշխատանքներ, ինչպես որինակ, հնձող մեքենայից հունձը մի կողմ գցելը, դեզ հավաքելը, խուրձերը կախող մեքենային տալը, գոռոց և տեսակների բաժանող մեքենաներով աշխատելը, կտավատի լվանալը, սանդերքեղն և այլն:
- 29 Վարողը Պետք է գիտենա զանազան տեսակի հողերի մշակումը և բույսերին խնամելը: Ծանոթ պիտի լինի հող մշակող բոլոր մեքենաներին: Սարքի յե գցում և ղեկավարում ե տարբեր գութաններ, զսպանակային և ավսեյավոր տափաններ և այլն: Ուշտ և փորձառություն պետք ե ունենա և գիտենա բանող անասունների հետ վարվելը:
- 30 Կախող մեքենայի մոտ աշխատող ավագ բանվորը Ծանոթ պետք ե լինի կախող մեքենային և կախելու գործին: Նա ղեկավարում ե գործը աշխատանքի ժամանակ: Պատասխանատու յե կախող մեքենայի վորակի և արտադրողականության համար:
- 31 Կախող մեք. մոտ աշխ. բանվորները Ընդհանուր ծանոթություն պետք ե ունենան կախող մեքենայի կազմության մասին: Խուրձերը լեցնում ե ելեվատորի կամ թմբուկի մեջ:

4

4

5

5

4

- 32 Վոռագողը Ինքնուրույն կատարում ե վոռագման աշխատանքները՝ ղեկավարելով բանվորներին: Հսկում ե դաշտերի վոռագման և վոռագող կառուցվածքների ամբողջության վրա:
- 33 Այգեպան բանջարապանը Այգեգործությունն ու բանջարաբուծությունը պետք ե գիտենա այնքան, վորքան հարկավոր ե կոլխողին: Պետք ե գիտենա բանջարեղենի և անտառի տնկարաններ կազմակերպելն ու ղեկավարելը, նմանապես և շիթիլ բուսեցնելը: Պիտի իմանա կովել այգու և բանջարանցի վնասատուների դեմ: Ինքն անձամբ պետք ե կատարի այգու և տնկարանի աշխատանքները:
- 34 Խոտ մամլողը Աշխատում ե խոտ մամլող պրեսով, վորին պետք ե ծանոթ լինի: Պրեսի համար խոտ ե պատրաստում:
- 35 Ջրաղացպանը Հատիկների վորակի համաձայն, պետք ե գիտենա աղացքի տեսակները: Հասկացողություն պիտի ունենա չարխերի ատամների և արհեստական ու բնական ջրաղացքարերի մասին: Կառավարում ե ջրաղացի աշխատանքները: Հետևում ե, վոր ջրաղացի սարքավորումը լրիվ լինի և ջրաղացը կանոնավոր աշխատի: Պատասխանատու յե ջրաղացի աշխատանքի, ինչպես նաև նրա արտադրողականության ու ալյուրի վորակի համար:
- 36 Խոհարարուհի Պետք ե իմանա կերակուր յեփել և շնորքով ու խնայողությամբ վարվել մթերքների հետ: Ուտելիք ե պատրաստում կոլխողի անդամների համայնացված սեղանի համար:

2

4—5

3

4

- Պատասխանատու յե կերակուրների վորակի համար: 3
- 37 Հացթուխ Հաց թխելու փորձառություն պետք է ունենա: Կատարում է հաց թխելու բոլոր աշխատանքները: Պատասխանատու յե հացի վորակի և աճելու նորմայի համար: 2—3
- 38 Սոհանոցում աշխատողները Բանջարեղենները մաքրում, կաթսաները լվանում, կրակ են անում, ամանները, սրբիչները և գոգնոցներն են լվանում և աղտոտ ջրերը դուրս տանում: 1
- 39 Լվացարարուհին Սպիտակեղենները լվանում, ցայում և հարթեցնում են, լվացված սպիտակեղենները ջրից ցնցում և ծալում են: 2
- 40 Դերձակը ա) Նոր զգեստ կարողը պետք է գիտենա թե տղամարդկանց և թե կանանց զգեստները ձևել: 3—4
բ) Պետք է իմանա հին զգեստները նորոգել և կարկատել: 2—3
- 41 Կոշիկակարը ա) Պետք է հասկացողություն ունենա կաշիների տեսակների և նրանց հատկությունների մասին: Պետք է իմանա նոր կոշիկ ձևել ու կարել և հին կոշիկները նորոգել: 3—4
բ) Նորոգում է հին կոշիկները և ավագ կոշիկակարի ղեկավարությամբ կարում է նոր կոշիկներ: 2—3

- 42 Փեթակապահը Ղեկավարում է փեթականոցի բոլոր աշխատանքները: Փորձառու պետք է լինի մեղուների ձագ հանելու, նրանց կերակրելու և արհեստական մոմ պատրաստելու գործում: Ծանոթ պետք է լինի փեթակների սխեմներին և կուլտուրական բույսերին: 4
- 43 Տակառագործը Պետք է ճանաչի փայտի զանազան տեսակները և գիտենա նրանց չորացնելը: Շինում է ամեն տեսակի տակառներ, տաշտեր և այլն, փայտի ամուր և կակուղ տեսակներից: 3
- 44 Լծասարքի վարպետը Փորձառություն պետք է ունենա հում կաշի պատրաստելու գործում: Պիտի իմանա տեսակները վորոշել: Նրա պարտականությունն է նոր լծասարք ու թամբեր շինել և հները նորոգել: Կարում է միմիանց տրանսիսիայի փոխելը: պատասխանատու յե պատրաստած առարկաների վորակի և դիմացկունության համար: 4
- 45 Անիվ շինողը Պետք է ճանաչի փայտի զանազան տեսակները և գիտենա նրանց չորացնելն և անիվներ ու սահնակներ շինելը: Հիմնական վերանորոգման է յենթարկում գյուղատնտեսական բարդ մեքենաները: 4
- 46 Ատաղծագործը ա) 1-ին կարգի: Հասկացողություն պիտի ունենա չերտյաթների մասին և գիտենա ճանաչել փայտի տարբեր տեսակներն ու նրանց չորացնելը: Լայն մասշտաբով ծանոթ պետք է լինի ատաղծագործական աշխատանքներին: Հիմնական վերանորոգման է յենթարկում բարդ ինվենտարի փայտի

	մասերը և կատարում է ատաղձագործության վերաբերյալ բոլոր գործերը: Նա պարտավոր է գործը մաքուր շինել:	3
	բ) 2-րդ կարգի. աշխատում է ատաղձագործի ցուցմունքներով և ղեկավարությամբ:	3
47 Հյուանը	ա) 1-ին կարգի. հասկացողություն պետք է ունենա հասարակ չերտյոժների մասին և ճանաչի փայտի տարբեր տեսակները:	4
	բ) 2-րդ կարգի. նույն պարտականություններն ունի, ինչ վոր 1-ին կարգինը, բայց ավելի ցածր վորակավորումով:	3
48 Վորմնագիրը	1-ին կարգի. հասկացողություն պետք է ունենա ինչպես չերտյոժների, նույնպես և զանազան տեսակ վառարանների, պլիտաների և ծխնելույզների մասին: Պետք է գիտենա կավի, կրի և ցեմենտի շաղախով պատ շարել, նոր վառարաններ շինել և հրները նորոգել:	4
49 Ներկարարը	1-ին կարգի. պետք է իմանա յուզ յեփել և զանազան ներկերի խառնուրդներ պատրաստել: Անհրաժեշտ է գործնական ծանոթություն ունենալ ներկերի, գույների և բաղադրության մասին, այսինքն յուզաների, սոսնձաների և լակերի մասին: Ներկում է գյուղատնտ. ինվենտարը և կատարում է ներկարարության վերաբերող բոլոր աշխատանքները:	5
	2-րդ կարգի. նույն պարտականություններն ունի, ինչ վոր 1-ին կարգինը, բայց ավելի ցածր վորակավորումով:	3

50 Սվաղողը	1-ին կարգի. հասկացողություն պետք է ունենա նկարների մասին: Զանազան տեսակի սվաղներ է կատարում թե նոր կառուցվող շենքերում և թե հին տների վերանորոգման ժամանակ, դուրս բերելով կառնիճներ և բարդ գոտիներ:	4
	2-րդ կարգի. պետք է գիտենա շերտով ու վատերպասով սվաղել և շաբլոնով աշխատել ու շաղախի զանազան խառնուրդներ կատարել:	3
51 Պղնձագործ— թիթեղագործը	ա) Պետք է գիտենա նորոգել զանազան սիստեմի ռազիատորներ, ավտոմոբիլների և տրակտորների թեվերը, կաթսաներն ու պողջիպնիկները: Պետք է իմանա նաև թրծել, զոդել ու կարգի գցել զանազան պղնձե առարկաներ և առանց ուրիշի ոգնության, վորոշել տաքացնելու աստիճանն ու զոդող նյութի բաղադրությունը: Մասնակցում է գյուղատնտեսական ինվենտարի նորոգմանը:	5
	բ) Նույն գործերն է կատարում, բայց աշխատում է պղնձագործի հրահանգներով. թիթեղից շինում է դույլեր, ամաններ և զանազան առարկաներ:	4
52 Փականագործը	ա) Փականագործ—մոնսյուր (ավագ) կատարում է նույնը, ինչ վոր 1-ին կարգի փականագործը: Բացի դրանից, գործնականորեն ղեկավարում է գյուղմեքենաները նորոգող վորակյալ բանվորների խումբը: Նա պիտի իմանա բարդ մեքենաներ հավաքել, նորոգել և կարգի գցել: Պատասխանատու չէ գյուղատնտեսական մեքենաների նորմալ աշխատանքների համար:	6

բ) 1-ին կարգի. հասկացողություն պետք է ունենա նախագծերի մասին, լավ ծանոթ պետք է լինի զանազան տեսակի գյուղատնտեսական մեքենաների կազմությանը և կարողանա գործնականորեն աշխատել նրանցով՝ տարբեր պայմաններում:

5

գ) 2-րդ կարգի. գյուղատնտեսական բարդ մեքենաները նորոգելու և կարգի գցելու գործում կատարում է ավելի պարզ աշխատանքներ: Մեքենաներն աշխատեցնելու ժամանակ սպասարկում և նորոգում է նրանց:

4

դ. ոգնականը. աշխատում է փականագործի ղեկավարությամբ:

3

53 Դարբինը

1-ին կարգի. հասկացողություն պիտի ունենա պարզ չերտյոժների մասին և կարողանա վորոշել պահանջվող յերկաթեղենի քանակը: Պետք է գիտենա զողելու զանազան սիստեմները, ինչպես նաև ծանոթ լինի սմբակի հիվանդություններին ու պայտելու ձևերին: Ընդհանուր ծանոթություն պետք է ունենա գյուղատնտեսական ինվենտարի բոլոր տեսակների մասին և կարողանա կրճել յերկաթե և պողպատե զանազան կահույք առարկաներ:

5

2-րդ կարգի. վորակավորումն ավելի ցածր է, քան 1-ին կարգի դարբնինը, բայց լավ պետք է կարողանա մեքենաները նորոգելն և ձի պայտելը:

4

54 Մրճահարը

ա) Ծանոթ պետք է լինի զողելու զանազան ձևերին և գիտենա վարվել բոլոր

գործիքների, փուքսի և ածուխի հետ: Շատ լավ պետք է իմանա մուրճով աշխատելը և կարողանա խփել թե աջ և թե ձախ ձեռքով:

3

բ) Նույն վորակավորումն ու պարտականություններն ունի, սակայն ավելի պարզ աշխատանքներ է կատարում:

2—3

55 Ավագ շոֆերը

1-ին կարգի. պետք է գիտենա ղեկավարել զանազան սիստեմների ավտոմոբիլներ և ծանոթ լինի նրանց կազմությանը: Կարողանա քանդել ու միացնել ավտոմոբիլի մասերը և անհրաժեշտ ընթացիկ ուսման կատարել: Աշխատում է ծանր տիպի—բեռնակիր մեքենաների և թեթև ու արագաշարժ մեքենաների վրա:

6

2-րդ կարգի. պետք է գիտենա ավտոմոբիլի կազմությունը և կարողանա մեքենաների վորոշ մասեր ժողովել և ընթացիկ ուսման կատարել: Նա պիտի իմանա աշխատել մեկ կամ յերկու տեսակ մեքենաների վրա:

5

56 Ելեկտրամոնոյորը

ա) Ավագը, 1-ին կարգի. պետք է գիտենա ելեկտրոմոնոյոր խնամել և ելեքտրական ամբողջ սարքավորումը վերանորոգման յերթարկել: Հետևում է ելեքտրոմոնոյորի նորմալ աշխատանքին և պատասխանատու յե մոտորի, շարժիչի և ելեկտրական ամբողջ սարքավորման համար: Լուսավորության համար ելեկտրականություն է անցկացնում:

7

ԱՂԻԱՏԱՆՔԻ ՊԱՐԳԵՎԱՏՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

Կոլխոզներում աշխատանքի արտադրողականութունը խրախուսելու նպատակով՝ անհրաժեշտ է կազմակերպել հատուկ պարգևատրութիւն՝ այս կամ այն աշխատանքը լավ կատարելու, արտադրական պրոցեսները (աշխատողների առաջարկութեամբ) դացիոնալացնող ձեռնարկումների, ինչպես նաև աշխատանքի պայմաններն հեշտացնող, լավացնող և վորակը բարձրացնող գյուտերի համար:

Պարգևատրութեան միջոցների աղբյուրը հանդիսանում է այն հատուկ ֆոնդը, վորը կազմվում է կոլխոզի միջոցներից, վորոշ տոկոս հատկացնելով և աշխատանքների վատ վորակի համար նշանակվող տուգանքներից:

Ցանկալի է, վոր պարգևներ տալիս ամեն անգամ հաշվի առնվի կոլխոզի ստացած ոգուտը և պարգևը տրվի այդ ոգուտի համեմատ (50 տոկոսից վոչ ավելի):

Պարգևներ տալ կարելի է ինչպես առանձին աշխատողներին, այնպես էլ ամբողջ բրիգադներին: Վորովհետև խմբական աշխատանքը հանդիսանում է աշխատանքի կազմակերպութեան ամենացանկալի ձևը, դրա համար էլ լավ կլինի, վոր պարգևները տրվեն ամբողջ բրիգադներին:

Պարգևը բաժանվում է բրիգադում աշխատողների միջև՝ նրանց աշխատավարձի համեմատ, այնպես վոր, յեթե բրիգադում աշխատողները պատկանում են տարիֆային ցանցի տարբեր կարգերին, այն դեպքում նրանց տրվող պարգևներն էլ համապատասխան պետք է լինեն աշխատավարձին:

Ամեն մի կոլխոզում պարգևատրութեան կարգն ու չափը մեծ խնամքով պետք է մշակվի, հաշվի առնելով կոլխոզի տեղական առանձնահատկութիւնները:

Պարգև տալիս հաշվի պետք է առնել կատարված աշխատանքի վորակն և կամ ստացված արդիւնքը, իսկ անասնաբուծութեան մեջ շատ կարևոր է հաշվի առնել նաև քանակը:

ԻՆՁԻ՞ ՀԱՄԱՐ ԿԱՐԵԼԻ ՅԵ ՊԱՐԳԵՎ ՏԱԼ

Անասնաբուծութեան մեջ, ըստ կոլխոզի բնույթի, կարելի է նախորոշել պարգևատրութեան հիմնական ցուցանիշները: Բոլոր անասնաբուծական կոլխոզների համար կարող են լինել հետևյալ ցուցանիշները.

1. Կերը և անասունների տակ փոփող հարդը խնյողաբար և ռացիոնալ կերպով ոգտագործելը:
2. Շենքը մաքուր պահելը:
3. Անասուններին մաքուր պահելը:

ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ԱՌԱՆՁԻՆ ԴՅՈՒՂԵՐՈՒՄ

(ԱՆԱՍՆԱԲՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆ)

ԽՈՇՈՐ ՅԵՂՋՅՈՒՐԱՎՈՐ ԱՆԱՍՈՒՆՆԵՐ

1. Կթվող կաթի քանակն ավելացնելը:
2. Կաթի և ամանների մաքրութիւնը:
3. Հորթերին լավ խնամելը (գիրացնելիս նրանց քաշն ավելացնելը):
4. Մորթելու համար անասունները գիրացնելիս նրանց քաշն ավելացնելը:
5. Ագնվացնելու համար պահվող անասունների հետ խնամքով վարվելը և գուգավորման շրջանում ագնվացեղ ցուլին ռացիոնալ կերպով ոգտագործելը:

ԶԻԱԲՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆ

1. Ագնվացեղ ձիերին, բանող ձիերին և մատղաշ ձիերին լավագույն ձևով խնամելը:
2. Զուգավորման շրջանում յերիվարներին ռացիոնալ կերպով ոգտագործելը:

ԽՈԶԱԲՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆ

1. Խոզերին մեծացնելիս և գերացնելիս նրանց քաշն ավելացնելը և սատակողների թիվը պակսեցնելը:
2. Մայր խոզերին խնամելիս՝
 - ա) ընկեցիկների տոկոսը պակսեցնելը,
 - բ) սատակող գոճիների տոկոսը պակսեցնելը:

ՎՈՋԱՐԱԲՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆ

1. Վոջխարներին կանոնավոր պահելը և բրդի ու մսի ավելացման համեմատ ռացիոնալ կերպով կերակրելը:
2. Հղի վոջխարներին լավ խնամելու շնորհիվ ծնելու ժամանակ մեռած ծնվող գառների թիվը պակսեցնելը:
3. Լավ խնամելով սատակող գառների թիվը պակսեցնելը:
4. Յեղային անասուններին որինակելի ձևով կերակրելը:
5. Զուգավորման շրջանում, ցեղային շրջանում ռացիոնալ կերպով ոգտագործելը:

ՀԱԳԱՐԱԲՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆ

1. Զագերի քանակն ավելացնելն ու վորակը լավացնելը:
2. Մատղաշներին լավ կերակրելը:
3. Մորթիների վորակը լավացնելը:
4. Մորթվելիք ճագարներին կանոնավոր կերպով գերացնելը:

ԹՈՋՆԱԲՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆ

1. Հավերի ձվատվությունն ավելացնելը:
 2. Թռչուններին գերացնելիս նրանց յուղոտությունն ավելացնելը:
- Մեջ բերենք մի քանի մեթոդներ, վորոնցով կոլխոզը պետք է ղեկավարվի պարզենք սահմանները:

ՊԱՐԳԵՎԱՏՐՈՒԹՅՈՒՆԸ ՀԱՏԻ ՀԱՉՎՈՎ

1. Այս մեթոդով ամենից ավելի հեշտ է լինում պարզենք նըշանակել՝ մանր անասունների (վոջխար, խոզ, ճագար) ճագերն ավելացնելու համար: Նախորդ սահմանվում է ճագ հանելու նորմալ տոկոսը և դրանից ավելի յեղած ճագերը պարզեատըրվում են: Ամեն մի հավելյալ ճագի համար սահմանվում է պարգևի վորոշ չափ, վորը կարող է պակաս լինել, որինակ, նորմայից ավելի յեղած ճագերի տռաջին տասնյակի համար և ավելի լինել գրանից հետո յեկող տասնյակների համար: Որինակ, յեթե ծնվող գառների թիվը, ամեն մի 100 վոջխարին, սովորականից ավելի ստացվի, ապա ուրեմն սովորականից ավելի ստացված ամեն մի գառի համար 15—20 կոպ. պարգև է տրվում:

2. Պարզեն ըստ քաշի սահմանելիս քաշի ավելացումը վորոշվում է պարբերաբար կշռելու միջոցով: Պարզեատըրվում է նա, ով գերակատարում է վորոշ ժամանակի համար նշանակված նորման: Տվյալ դեպքում պարգև տալ կարելի յե ամեն մի կիլոգրամի համար հաստատորեն սահմանված չափով (որինակ, 5—10—15 կոպ.) և կամ վորոշ տոկոսով այդ քաշի արժեքի համեմատ: Որինակ, մի վորոշ ժամանակամիջոցում գերացվող անասունների քաշն ավելացել է նորմայից բարձր, ընդհանուր առմամբ 200 կիլոգրամով: Յենթագրենք, վոր մի կիլոգրամի արժեքը 25 կոպեկ է, ուրեմն կատանա նորմայից ավել ընդամենը $25 \times 200 = 50$ ո. ոգուտ:

Յեթե յենթագրենք, վոր պարգևը պետք է կադմի այդ գումարի 50 տոկոսը, ապա ուրեմն պարգև ստացողին կհասնի 25 ուրբլի:

Յենթագրենք, վոր 100 գլխանոց նախրի ամբողջ տարվա տված կաթը, շնորհիվ նրան սպասարկող բրիգադի ջանքերի, ավելացել է 80 ցենտներով՝ նախորդ տարվա համեմատությամբ: Մեկ ցենտներ կաթի գինն ընդունենք 6 ուրբլի, այդ դեպքում կոլխոզը ստանում է $6 \times 80 = 480$ ուրբլի: Յեթե պարգևի չափը 15 տոկոս վորոշված լինի, այդ դեպքում բրիգադը կստանա 72 ուրբլի: Յեթե ամբողջ տարվա կաթն ավելանա ավելի քան 80 ցենտներ (100 գլխին), այդ դեպքում նորմայից ավել

լի ստացված կաթի համար պարգևը տրվում է 20 տոկոսի հաշվով: Եթե աշխատողն պարգևն ավելանում է կաթի ավելանալու համեմատ,

Պարգևներ պետք է տալ ըստ մի քանի ցուցանիշների, վերաբերում այդ բոլոր ցուցանիշները տնտեսութեան ամեն մի ճյուղում սերտորեն կապված են միմիանց և նրանցից մեկն ու մեկի լավացումը քաջում է իր հետեւից ուրիշ ցուցանիշներ: Այսպես, որինակ, անասնի կերը լավացնելու դեպքում բարձրանում է նրա կաթնատուլութեանը, լավանում է առողջութեանը և այլն:

Որինակ, ըստ սահմանված նորմայի, խոզը 9 ձագ է տալիս, իսկ ամբողջ տարում հաշվելով 1 և կես ծնունդ—13-14 ձագ: Գոճիների թիվն այս նորմայից վեր բարձրանալու դեպքում, ամեն մի գոճու համար պարգև տալ, որինակ, 20 կոպ:

Սատակելուց պաշտպանված ամեն մի (նորմայից դուրս) գոճու համար պետք է տալ 25 կոպ. պարգև, իսկ ամեն մի մայր խոզի համար՝ 2 ուլբլի:

Տնտեսութեան դաշտաբուծութեան ճյուղերում պարգևներ պետք է տալ.

ա) Ինվենտարի նորոգման ծախսը պակասեցնելու համար: Մեքենայով աշխատելիս վառելանյութը խնայողութեամբ գործածելու և տրակտորները աննպատակ այս ու այն կողմ շարժելն ու պարապ կանգնելը պակասեցնելու համար:

բ) Դաշտային աշխատանքների վերաբերյալ՝ հողը լավ հերկելու և լծկաններով աշխատելիս անհրաժեշտ խորութեամբ ցանքս անելու համար: Հունձի ժամանակ մեքենաներն անընդհատ աշխատեցնելով հանդերձ նրանց նվազագույն չափով մաշելու և փչացնելու համար: Կալի ժամանակ մաքուր կալսելու և մեքենան նվազագույն չափով փչացնելու համար:

Միանգամայն պարզ է, վոր աշխատանքի վորակը բացառիկ նշանակութեան ունի ցանքսի (ձեռքով, ձիով, տրակտորով) և մանավանդ գարնանացանի ժամանակ: Այդ պատճառով պարգևները պետք է սահմանվեն գլխավորապես ծիւրերի դուրս գալուց հետո, այսինքն այն ժամանակ, յերբ հնարավոր է լինում հաստատապես վորոշել ցանքսի հավասար ու կանոնավոր կատարված լինելը:

Վորակը պարգևիս նույնքան ուշադրութեան պետք է դարձնել նաև դաշտային մյուս աշխատանքների վրա: Որինակ, վարի ժամանակ առանձին ուշադրութեան պետք է դարձնել խորութեան, հողամասի ծայրերը կանոնավոր վարելու վրա և այլն: Տափանքիս՝ տափանքների, քանակի և ծայրերը կանոնավոր տափանելու վրա և այլն: Քաղհանի և քաղհանվող բույսերը նոսրացնելու ժամանակ ուշադրութեան պետք է դարձնել փոշ միայն գործը մաքուր կատարելու, այլ նաև այն բանի վրա, թե աշխատանքի ժամանակ ծրող բույսերն ի՞նչ չափով են փռավել: Մի խոսքով, կոլխոզը խստորեն պետք է հետևի, վորպէսզի պարգևատրվող բրիգադների աշխատանքների քանակը բոլորովին չազդի նրանց վորակի վրա:

Այստեղ թվածս յուրաքանչյուր ցուցանիշը պարզ հասկանալու և նրանցով պարգևներ տալու համար պետք է ղեկավարվել հետևյալ առանձնահատկութեաններով:

ՊԱՐԳԵՎ — ՄԵՔԵՆԱՆԵՐԻՆ ՈՒ ԳՈՐԾԻՔՆԵՐԻՆ ԽՆԱՄՔՈՎ ՎԵՐԱԲԵՐՎԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Պարգևի չափը պետք է կազմի փոշ ավելի քան 50 տոկոսը այն դումարի, վորը տնտեսվում է մեքենաները խնամքով գործածելու և ռեմոնտի ծախսերը պակասեցնելու շնորհիվ:

Որինակ, յենթադրենք, վոր գյուղատնտեսական մեքենաների և գործիքների ռեմոնտի սովորական ծախսը (պահեստի մասերով ապահովված լինելու դեպքում) հավասար է 250 ուլբլու, բայց շնորհիվ դեպի այդ մեքենաներն ու գործիքները ցույց տված խնամքի ու զգուշութեան, ծախսվել է միայն 150 ուլբլ: Ուրեմն ծախսը պակասեցված է 100 ուլբլով (250—150=100): Այդ տնտեսված 100 ուլբլուց 50 տոկոսը (այսինքն 50 ուլբլին) պետք է տրվի բրիգադին իբրև խրախուսանք կամ պարգև: Պարգևների բաժանումը կատարվում է նույն ձևով, ինչ ձևով վոր կատարվում է աշխատանքների ժամանակը կրճատելու համար տրվող պարգևները բաժանելիս:

ՎԱՌԵԼԱՆՅՈՒԹԻ ԽՆԱՅՈՂՈՒԹՅՈՒՆԸ

Վառելանյութի խնայողությունն ասելով հասկացվում է ծախսվող նավթի և բենզինի քանակի կրճատումը, արակտորներով և շարժիչ մեքենաներով աշխատելիս:

Խնայողության հաշվառումը շատ հեշտ է, բայց և միևնույն ժամանակ նկատվում է չափազանց անփութ վերաբերմունք՝ վառելանյութ ծախսելու խնդրում: Առաջարկվում է վառելանյութի խնայողությունից ստացված գումարի 30—50 տոկոսը հատկացնել պարգևատրության:

Ուշի-ուշով պետք է ստուգել, թե ինչպես է կատարվում վար ու ցանքսը, փորովհետև վարի և ցանքսի խորությունը մեծ նշանակություն ունի անտեսության համար: Տրակտորիստները կարող են պակասեցնել սովորական խորությունը, փորպեսզի վառելանյութը քիչ ծախսվի: Յերբ պակասում է խորությունը, պակասում է նաև մեքենաների դիմադրությունը՝ առաջ բերելով վառելանյութի ծախսի կրճատում:

Պարզե սահմանվում է հետևյալ ձևով. յենթադրենք՝ բրիգադը տասն ուժանոց արակտորներով վարել է 500 հեկտ. հող (միջին կարծրությամբ): Ըստ նորմայի (Դոնի շրջանում) ամեն մի հեկտարին թույլ է տրվում ծախսելու 26,3 կիլոգրամ նավթ և ծախսվող նավթի 2 տոկոսի չափ էլ բենզին, փորն ամբողջ մշակված հողի վրա հաշված՝ կստացվի 131,5 ցենտներ նավթ և 2,63 ցենտներ բենզին: Իսկ յենթադրենք, փոր փաստորեն ծախսվել է 115,23 ց. նավթ և 1,73 ց. բենզին (115 ց. նավթի 1,5 տոկոսը): Այսպիսով ուրեմն ստացվում է վառելանյութի խնայողություն—16,5 ց. նավթ և 0,9 ց. բենզին: Յեթե այդ խնայողությունը դրամի վերածենք, կստանանք 97 ռ. 46 կոպ.: Այդ գումարի 50 տոկոսը (48 ռ. 73 կոպ.) պետք է տրվի աշխատողներին՝ փորպես պարգև:

Իսկ նրանք, ովքեր փոր իրենց անփութության պատճառով նորմայից ավելի յեն վառելանյութ ծախսում, այդպիսիներին անհրաժեշտ է տուգանել, այսինքն աշխատավարձից կտրել ավելորդ ծախսված վառելանյութի արժեքը:

ՏՈՒԳԱՆՔՆԵՐԸ

Աշխատանքի վորակը բարձրացնելու նպատակով կատարվող ձեռնարկումներն ավելի մեծ հաջողությամբ կիրառելու համար անհրաժեշտ է մշակել տուգանքների հատուկ տախտակ (ցուցակ):

Տուգանաց տախտակը նախատեսվում է տուգանքների զանազան միջոցները. որինակ՝ հասարակական հանդիմանություն, աշխատավարձի մի մասի կտրելը, ավելի ցածր աշխատավարձով ուրիշ աշխատանքին փոխադրելը և փորպես ծայրայեղ միջոց—կոլխոզի անդամությունից հանելն և այլն:

Տուգանվում են—ինվենտարը վատ խնամելու, փչացնելու համար, տավարին լավ չնայելու և թույլ խնամելու համար, վարի, ցանքսի և քաղհանի վորակն իջեցնելու համար, այս կամ այն նյութը փչացնելու և կորցնելու համար, աշխատավարձի վորակը սխառմատիկորեն վատացնելու, մի անգամ տուգանված պարտադանցությունը կրկնելու համար և այլն: Տախտակում զրված պետք է լինեն բոլոր հանցանքները և տուգանքի համապատասխան միջոցները:

Տուգանք նշանակելիս՝ անհրաժեշտ է ճշտորեն հաշվի առնել այն, թե ի՞նչ կոնկրետ հանգամանքներում է տեղի ունեցել աշխատանքի վորակի վերաբերյալ պահանջները խախտումը:

Տուգանքներից ստացվող գումարները, ինչպես ասված է վերևում, միացվում են պարգևատրության ֆոնդին: Տնտեսության ճյուղերի վարիչների առաջարկությամբ կոլխոզի վարչությունն ինքն է նշանակում պարգևները և տուգանքները՝ նախապես արտադրական հանձնաժողովում քննելուց հետո. վերոհիշյալ աշխատանքներին մասնակցում են նաև շահագրգռված բրիգադները:

№ ՆՁ	ԶԱՆՅԱՌՈՒԹՅԱՆ ՈՐԻՆԱԿՆԵՐ	Տ Ո Ւ Դ Ա Ն Ք
1	Ներքին կարգի խախտումը (աշխատանքից հրաժարվելը, ուշանալը, աշխատանքի չգալը) առանց հարգելի պատճառների և կամ առանց նախապես հայտնելու:	Համաձայն ա, ե, ր, թ կետերի:
2	Խմած աշխատանքի գալը:	Համաձայն ա, ե, ր, թ կետերի:
3	Առանց հայտնելու աշխատանքից հեռանալը, կամ առանց ղեկավարի թույլտվությամբ ժամանակից առաջ աշխատանքը դադարեցնելը:	Համաձայն ա, ե, ր, թ կետերի:
4	Սխտեմատիկորեն սլակաս արտադրելը, աշխատանքի վատ վորակը:	Համաձայն ա, բ, գ, ե, ր, թ կետերի:
5	Աշխատանքային դիսցիպլինայի խախտումը: Ղեկավարին, ընկերներին կուպիտ վերաբերվելը և պարտապ ժամանակ անցկացնելը:	Համաձայն ա, ր, թ կետերի:
6	Ղեկավարին և ընկերներին ֆիզիկապես վիրավորելը (ապտակել և այլն):	Համաձայն ե, թ, ժ կետերի:
7	Կոլխոզի գույքին անփութ վերաբերվելը, փչացնելը, կոտրելը, կորցնելը (վոչ դիտավորյալ):	Համաձայն ր, դ, ե, ր, թ կետերի:
8	Դիտավորյալ կերպով գույքը փչացնելը:	Համաձայն ր, թ, ժ կետերի. դորժադրելով նաև դ կետերը:

9	Հրդեհի առաջն առնելու համար դրված պահանջները չկատարելը (վոչ դիտավորյալ):	Համաձայն ա, ր, թ, դ, ե կետերի:
10	Դիտավորյալ կերպով այդ պահանջները խախտելը:	Համաձայն ժ, թ, ր կետերի:
11	Առողջապահական կանոնների խախտումը:	Համաձայն ա կետի:

ԾԱՆՈԹՈՒԹՅՈՒՆ.—1, 2, 3, 4, 5, 7 և 9-րդ բաժիններում նախատեսված պարտադանցությունները մի ամսվա ընթացքում 3 անգամից ավելի կրկնվելու դեպքում, համարվում են սխտեմատիկորեն կատարված պարտադանցություններ և առաջ են բերում համապատասխան հետևանքներ:

ՏՈՒԳԱՆԱՑ ՏԱԽՏԱԿԸ

1. Աշխատանքի կարգապահությունը խախտելու համար կոլխոզի վարչությունը, կամ նրա լիազորությամբ հոգավորվող վարիչը իրավունք ունի նշանակելու այս առաջանաց տախտակում նախատեսված առաջանքների հետևյալ միջոցները՝

- ա) Նախազգուշացնել,
- բ) Հանդիմանել,
- գ) Աշխատավարձը պակասեցնել,
- դ) Փոխադրել ցածր վարձատրվող աշխատանքի և աշխատավարձից կտրել կոլխոզին հասցրած վճարների արժեքը (վարչության սահմանված չափով):
- յ) Վերոչ ժամանակի համար աշխատանքից հեռացնել,
- զ) Կոլխոզի անդամությունից ժամանակավորապես հեռացնել,
- է) Կոլխոզի անդամությունից բոլորովին զրկել,
- ը) Քրեական պատասխանատվության յենթարկել:

2. Այս տախտակում նախատեսնված տուգանքները նշանակվում են 86 և 87 եջում (տես «զանցառության որինակները»):

3. Տուգանքները նշանակվում են կոլխոզի վարչությունը, կամ նրա կողմից լիազորված հոգամասի վարիչը, իհարկե, նախապես քննության յենթարկելով կատարված պարտազանցության բոլոր հանգամանքները:

ԿՈՆՖԼԻԿՏՆԵՐԻ ԼՈՒԾՈՒՄԸ

1. Աշխատանքային կոնֆլիկտները (վեճերը) լուծելու համար (աշխատավարձի, արտադրանքի նորմայի, աշխատանքի բնույթի և այլ խնդիրներ) կոլխոզում կազմակերպվում են հատուկ կոնֆլիկտային հանձնաժողով՝ 4 հոգուց բաղկարած (2-ր կոլխոզի վարչությունից և 2-ը կոլխոզի անդամներից), փորոնք են՝

1. աշխատանքի բյուրոյի վարիչը.

2. տնտեսության համապատասխան ճյուղի վարիչը.

3. կոլխոզի բոլոր անդամների ընդհանուր ժողովում կամ լիազորների ժողովում ընտրված ներկայացուցիչը և

4. չքավորական խմբի ներկայացուցիչը:

ԾԱՆՈԹՈՒԹՅՈՒՆ.— Տնտեսության համապատասխան ճյուղի վարիչը մասնակցում են կոնֆլիկտային հանձնաժողովին՝ ավյալ ճյուղին վերաբերող կոնֆլիկտների լուծման ժամանակ:

2. Կոնֆլիկտային հանձնաժողովին հանձնված գործերը պետք է լուծվեն մի շաբաթվա ընթացքում:

ԱՆՍՈՒՄԱԿԱՆ ԿՈԼԽՈԶՆԵՐԻ ԱՐՏԱԴՐԱԿԱՆ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎՆԵՐԻ ՅԵՎ ԽՈՐՀՐԴԱՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՀԻՄՆԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

1. Կոլխոզի վարչությանն ոգնելու համար կազմակերպվում են արտադրական հանձնաժողովներ ու խորհրդակցություններ: Դրանց նպատակն է բատրակ-չքավոր և միջակ մաս-

սաներին մասնակից դարձնել մանր-անհատական տնտեսությունները խոշոր սոցիալիստականի վերածելու գործին՝ նրանց անձնական ձեռներեցությունը զարգացնելու, աշխատանքի արտադրողականությունը բարձրացնելու, տնտեսության բոլոր ճյուղերի ռացիոնալացման և ինքնաքննադատությունն ու սոցմրցումը լայնորեն գործադրելու միջոցով:

ԱՐՏԱԴՐԱԿԱՆ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎ

1. Կազմակերպվում են վարչության փոքր անդամի նախագահությամբ և կազմված են վոչ ավելի, քան 5 մարդուց՝ 200-ից վոչ ավելի անդամ ունեցող կոլխոզներում և վոչ ավելի, քան 11 մարդուց՝ ավելի խոշոր կոլխոզներում:

2. Արտադրական հանձնաժողովն ընտրվում են մի տարով, արտադրական խորհրդակցության անդամների ընդհանուր ժողովում և կամ կոլխոզի անդամների ընդհ. ժողովում (յերբ կոլխոզնիկների թիվը 200-ից պակաս է):

Արտադրական հանձնաժողովի անդամության թեկնածուները նշանակվում են չքավորների, բատրակների և կոլխոզի ախտիվի հատուկ հրավիրված խորհրդակցության կողմից:

ԾԱՆՈԹՈՒԹՅՈՒՆ.— Արտադրական հանձնաժողովը կարող է իր միջից ժամանակավոր կամ մշտական յենթահանձնաժողովներ ընտրել, տնտեսության այս կամ այն ճյուղին վերաբերող փոքր խնդիր քնննության ու մշակման համար: Յենթահանձնաժողովի աշխատանքների ղեկավարությունը հանձնվում են արտադրական հանձնաժողովի անդամներից մեկին:

3. Արտադրական հանձնաժողովը բացի նրանից, փոր լուսաբանում են իր աշխատանքն ու վորոշումները՝ պատի թերթի և առհասարակ մամուլի եջերում—պարբերաբար, վոչ պակաս քան 3 ամիսը մի անգամ, հաշիվ է տալիս իր գործունեյության մասին արտադրական խորհրդակցությանը, կամ կոլխոզի ընդհանուր ժողովին:

4. Արտադրական հանձնաժողովի անդամները փոքր և վարչական իրավունքներ չունեն: Հանձնաժողովն իր աշխատանքների համար անհրաժեշտ տեղեկություններն ու նյութերը ըս-

տանում ե կոլխոզի վարչութիւնից, ոգտագործելով նրա գրասենյակի ապարատը:

5. Արտադրական հանձնաժողովի անդամներն իրենց հիմնական աշխատանքից (կոլխոզի տնտեսութեան մեջ) չեն ազատվում, այլ հանձնաժողովում աշխատում են հասարակական գործով, վորի համար առանձին վարձատրութիւն չեն ստանում:

ԱՐՏԱԴՐԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆԸ

1. Այն կոլխոզներում, վորոնց անդամների թիվը 200-ից չի անցնում, կոլխոզի ընդհանուր ժողովը հանդիսանում է միաժամանակ արտադրական խորհրդակցութիւն:

2. 200-ից ավելի անդամ ունեցող կոլխոզներում, արտադրական խորհրդակցութիւնը կազմվում է ակտիվ կոլխոզիկներից, չքավորներից, միջակներից և գյուղական ինտելիգենցիայից, մասնագէտներից ու տեխնիկական պերսոնալից:

3. Արտադրական խորհրդակցութիւնը կազմակերպված պետք է լինի այն հաշիվով, վոր նրանում ներկայացված լինեն ավալ կոլխոզի տնտեսութեան բոլոր ճյուղերը և նրա աշխատանքներին անպայման մասնակցեն արտադրական հանձնաժողովի անդամները:

4. Արտադրական խորհրդակցութեան ժողովները կայանում են աշխատանքներից հետո, արտադրական հանձնաժողովի հրավերով, նախապես ճիշտ վորոշված և կոլխոզի վարչութեան հետ համաձայնեցված ժամանակ:

5. Արտադրական խորհրդակցութիւնները քննում և մշակում են կոլխոզի թե ընդհանուր պլանները և թե առանձին արտադրական-տնտեսական խնդիրներին վերաբերող խնդիրները:

6. Արտադրական խորհրդակցութեան և հանձնաժողովի արձանագրութիւնները հանձնվում են կոլխոզի վարչութեանը՝ քննելու և կիրառելու համար:

7. Կոլխոզի վարչութիւնը պարտավոր է վոչ ավելի, քան 10 որվա ընթացքում վերջնականապես տեղեկացնել՝ թե առաջարկութիւններից վորն է ընդունվում և ապա անմիջապես գործադրել ընդունված առաջարկութիւնները:

8. Յեթե կոլխոզի վարչութիւնը համաձայն չէ խորհրդակցութեան կամ հանձնաժողովի վորոշումներին, այն դեպքում նա պարտավոր է վոչ ավելի, քան 10 որվա ընթացքում, կամ հետ վերադարձնել այդ վորոշումները համապատասխան պատճառաբանութեամբ՝ նորից քննելու համար և կամ ուղարկել ռայոնական կոլխոզմիութեանը, վորը վերջնականապես լուծում է խնդիրը:

ԾԱՆՈԹՈՒԹՅՈՒՆ.— Առանձին անդամների կողմից արված և իրական արժեք ունեցող այն առաջարկութիւնները, վորոնք վորոշ տնտեսական արդունք են տալիս, պարգևատրվում են վարչութեան տրամադրութեան տակ գտնվող առանձին պարգևների ֆոնդից:

9. Արտադրական խորհրդակցութեան և հանձնաժողովի հիմնական խնդիրներն են՝ կոլխոզի գյուղատնտեսութեան ռացիոնալիզացիան և սոցիալիստական վերակառուցումը, անասնապահութեան թե վորակական և թե քանակական զարգացումը, աշխատանքի արտադրողականութեան բարձրացումն՝ ինքնաքննադատութեան և սոցմրցման միջոցով: Ահա մոտավոր ցուցակն այն խնդիրների, վորոնք քննութեան են յենթարկվում արտադրական խորհրդակցութիւններում և հանձնաժողովներում:

1. Կոլխոզի արտադրական ծրագիրն ու բյուջեն, 2. արտադրանքի ինքնարժեքի իջեցումը, 3. աշխատանքի արտադրողականութեան բարձրացումն ու զիսցիպլինան ուժեղացնելու միջոցները, 4. կոլխոզի մեքենայացումը, 5. կոլխոզի կուլտուրական սպասարկումը, 6. աշխատանքի պաշտպանութիւնն և բրժըլկական ոգնութիւնը, 7. այն բոլոր խնդիրները, վորոնք կարող են ծագել կոլխոզի լայն մասսաների ձեռներեցութեամբ:

ԻՆՉ Ե ԱՆՈՒՄ ԱՆՍՆԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ԿՈԼԽՈԶԻ ԱԶԽԱՏԱՆՔԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԻՉԸ

1. Կոլխոզներում աշխատանքի կազմակերպութեան և պաշտպանութեան բոլոր խնդիրներն իրականացնելու համար վարչութեան կից ընտրվում է հատուկ աշխատանքի կազմակերպիչ,

վորն աշխատում է վարչության անդամներից մեկի ղեկավարութեամբ:

2. Տնտեսութեան տարբեր ճյուղերում գոյութիւն ունեցող աշխատանքի խնդիրները համաձայնեցնելու նպատակով կազմակերպւում են նաև պարբերաբար գումարվող աշխատանքի խորհրդակցութիւններ՝ վարչութեան վորեւ անդամի նախադաշնութեամբ և գյուղատնտեսի, ճյուղերի վարիչների և կանանց ու յերիտասարդութեան ներկայացուցիչների մասնակցութեամբ:

3. Աշխատանքի խորհրդակցութիւնը գումարվում է ամիսը մի անգամ և կամ ավելի հաճախ, յետ և կարիք զգացվի: Խորհրդակցութիւնն զբաղվում է այն բոլոր խնդիրների քննութեամբ, վորոնցով զբաղվում է նաև աշխատանքի կազմակերպիչը:

4. Աշխատանքի խորհրդակցութեան մշակած բոլոր խնդիրներն այն ժամանակ են ուժ ստանում, յերբ վարչութեան ներկայացուցիչը հաստատում է:

5. Կարևոր և բացառիկ նշանակութիւն ունեցող խնդիրները հաստատվում են կոլխոզի վարչութեան կողմից:

6. Աշխատանքի կազմակերպութեան, վարձատրութեան և պաշտպանութեան հետ կապած հարցերն ուսումնասիրելու և կիրառելու տեխնիկական աշխատանքը կատարում է աշխատանքի կազմակերպիչը:

7. Աշխատանքի կազմակերպիչը հետեյալ հիմնական աշխատանքներն է կատարում.

ա) կիրառում է աշխատավարձի և աշխատանքի տարիֆիկացիան, մշակում է պարգևատրութիւն, ցանցի և տուգանաց տախտակը,

բ) մասնակցում է արտադրական ծրագրի կազմելուն (բանվորական ուժին վերաբերող խնդիրներում),

գ) բանվորներին բաժանում է տնտեսութեան զանազան ճյուղերի միջև՝ համաձայն նրանց վորակավորման,

դ) նշանակում է աշխատանքի նորմաներ և հսկում է բանվորական ուժի կանոնավոր ոգտագործման վրա (նպատակ ունենալով արտադրութեան միջոցները կանոնավոր ոգտագործելով՝ բարձրացնել աշխատանքի արտադրողականութիւնը),

յե) կոլխոզի արտադրական խորհրդակցութեան և հանձնաժողովի քննութեան և դնում աշխատանքի կազմակերպութեան խնդիրները,

ե) մշակում է աշխատանքի այն բոլոր խնդիրները, վորոնք մտցվելու յեն սոցմրցման պայմանագրի մեջ և հետևում է պայմանագրի մեջ հիշված ձեռնարկումների կիրառմանը,

ը) կիրառում է այն բոլոր ձեռնարկումները, վորոնք վերաբերում են աշխատանքի պաշտպանութեանը, աշխատանքի անընդունակների ապահովութեանը և կոլխոզի անդամների կենցաղի բարելավմանը,

թ) սերտ կապ է պահպանում հարևան կոլխոզների և սովխոզների հետ, աշխատանքի խնդիրներում նրանց ունեցած փորձառութիւնն ոգտագործելու համար,

ժ. ավելորդ բանվորական ուժն ոգտագործելու նպատակով միջոցներ է փնտրում (տնայնագործական արտադրութիւն ստեղծելը, բանվորներին կոլխոզներից դուրս աշխատանքի ուղարկելն և այլն), բանվորական ուժը կանոնավոր բաժանում և ոգտագործում է,

ի) ծրագրեր է մշակում՝ աշխատանքի անընդունակներին և յերեխաներին ապահովելու համար,

լ) վորոշում է, թե ի՞նչպիսի վորակյալ բանվորների կարիք է զգացվում և միջոցներ է մշակում կոլխոզի անդամների վերապատրաստման և վորակի բարձրացման համար,

խ) գյուղատնտեսութեան աշակերտութեան համար աշխատանքներ է կազմակերպում և ղեկավարում է նրանց,

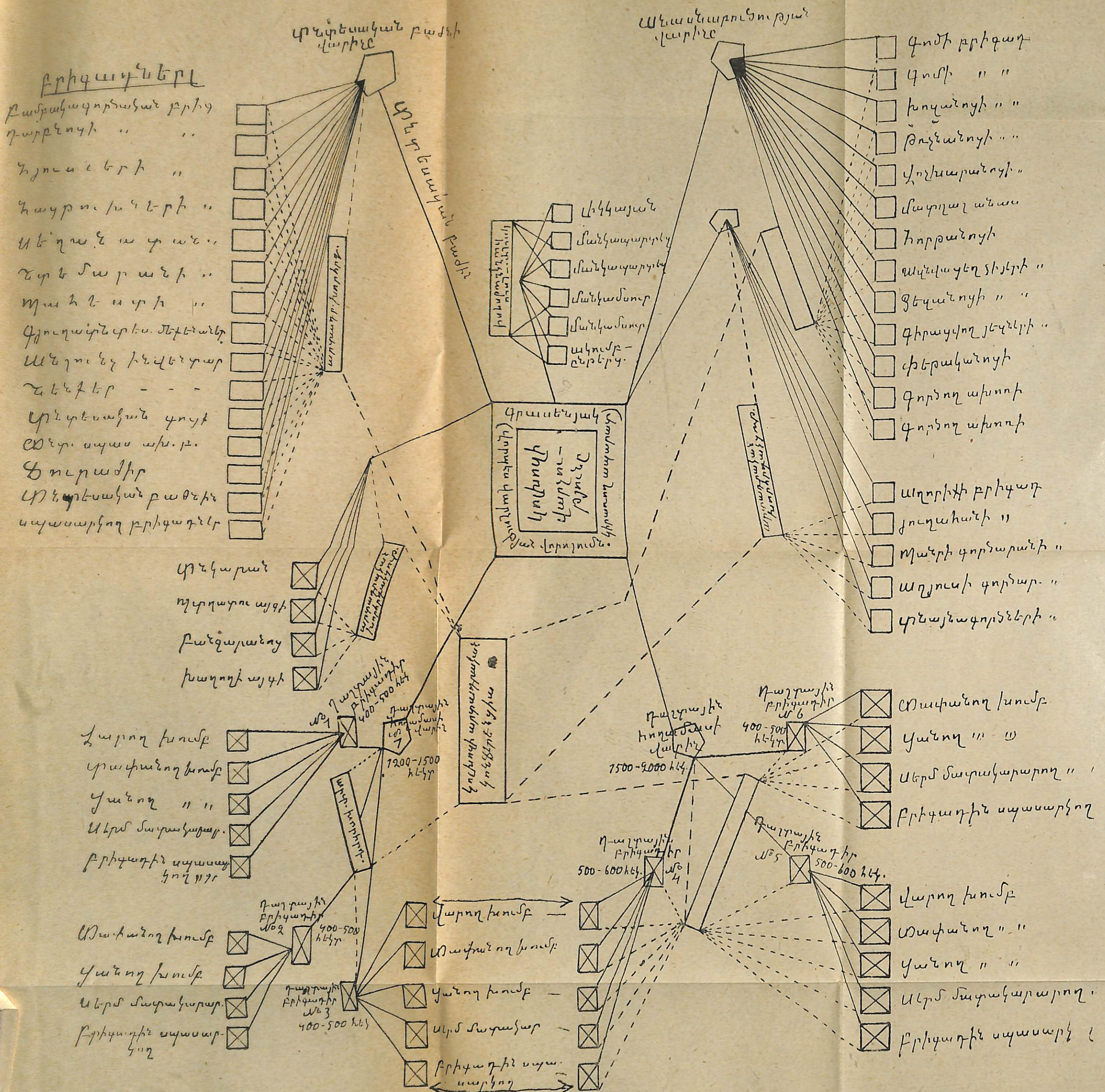
ծ) քննութեան և առնում այն բոլոր վեճերը, վորոնք առաջանում են կոլխոզի անդամների միջև՝ աշխատանքի կազմակերպութեան, վարձատրութեան և պաշտպանութեան խնդիրների շուրջը:

Վ Ր Ի Պ Ա Կ

Գրքիս 46-րդ եջում № 2-րդ աղյուսակում ներկայացված 6, 4 և 3
կատեգորիաների փոխարեն պիտի լինին՝ 4, 3 և 2 (վերևից
ներքև)։

- ☐ Գոմի բրեգատ
- ☐ Գոմի " "
- ☐ Խոզանոցի " "
- ☒ ԱՆԴ Տարախարարող
- ☒ Բրկատիչի սպասարկ

Խոշոր անասնաբուժական կոլխոսի
ղեկավարությամբ սխեման

ԳՐԱՍԵՆՅԱԿԸ ԿԱԶՄՎԱԾ Է

1. Գյուղատնտես—կազմակերպչից
2. Զոոտեխնիկից
3. Անասնաբույժից կամ Ֆելոգերից
4. Աշխատանքի կազմակերպչից
5. Հաշվապահից
6. Հաղվետարհներից
7. Գործաժարութունից

ԴԱՅՄԱՆԱԿԱՆ ՆՇԱՆՆԵՐ

- — Մշտական բրիգադներ
 — Ժամանակավոր բրիգադներ և խմբեր
 — Տնտեսաւթյան ձյուղի, կամ զաշտաբուծական հողաբաժնի վա. րիչը:

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0208696

ԳԻՆՆ Ե 20 ԿՈՊ.

2471

30.431

1
92